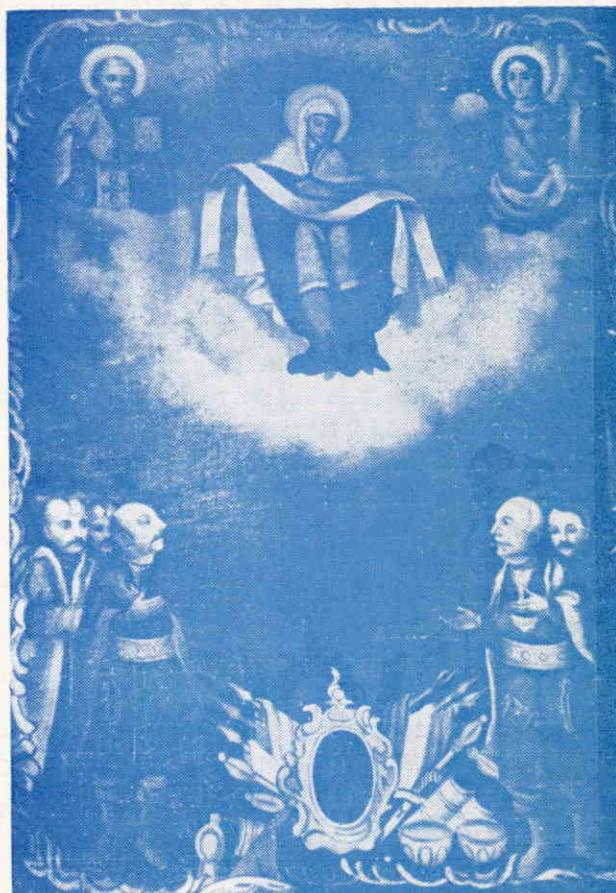

УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО

Рік VI

ОСІНЬ-ЗИМА 1968-69 Р.

Ч. 2(10)

Покрова Пресвятої Богородиці
(Копія образу з церкви Запорозької Січі)

«УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО»
неперіодичний орган
Українського Вільного Козацтва

“UKRAINSKE KOZATSTVO”
Non-Periodical Magazine of the
“Ukrainian Free Cossacks”

Редактує колегія:
редактор Антін Кущинський, заст. ред. Михайло Петруняк,
члени — Василь Іващук і Володимир Засадний.

Address:
“UKRAINSKE KOZATSTVO”
2100 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.
ЗМІСТ чис. 2(10)

	Ст.
1. Новорічний і Різдвяний святочний наказ У.В.К.	1
2. Наказ У.В.К. на свято Покрови з привітаннями від генералів: Павла Шандрука і Андрія Вовка	2
3. Велика Козацька Рада	7
4. Антін Кущинський. Козацьке свято Покрови	8
5. Іван Світ. Американський історик про козаків	18
6. Євген Онацький. Козак	19
7. Докія Цапко. Козак (Вірш)	22
8. Микола Понеділок. Казка недосказана моя	23
9. Михайло Прокуренко. Лицар, що визволить Україну. (Легенда)	29
10. Докія Цапко. За ідеали козацтва України. (Вірш)	30
11. Л. Р. Суслік. Козацький дух невмируйший	31
12. З. Різників. З минулих днів Вільного Козацтва	32
13. Тарас Максимович. Моя участь в обороні Києва	34
14. Волощук. Большевицький терор в станиці Катеринівці на Кубанщині	36
1v. Семен Левченко. Думки, над якими варто б застановитись	38
16. Володимир Гайдук. Станиця УВК ім. Ген. Івана Омеляновича-Павленка	39
16. Василь Ткачук. Посвячення прапору станиці ім. Гетьмана Пилипа Орлика	43
18. «ПУ-ГУ! — Козаки з Лугу»	45
19. Володимир Несторович. Полковник Борис Шевченко	49
20. Виказ пожертв на Пресовий Фонд «У. К.»	51

УВАГА! ВЕЛЬМИШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Щоб забезпечити періодичність видання нашого журналу і для того зі-
брати потрібні фонди, просимо:

1. Заплатити, якщо Ви ще не заплатили, за ч. 1-ше журналу 1.00дол.
2. Заплатити за це 2-ге число, хоч воно є більше і рясніше ілюстровано,
також тільки 1.00дол.
3. Придбати і подати нам адресу хоч одного передплатника, який би при-
слав за два перші числа 2.00 дол.
4. Пришліть, коли зможете, хоч найменшу пожертву на Видавничий Фонд,
бо і з 25-ти центів складаються цілі долари.
5. Коли не бажаєте мати нашого журналу, то поверніть нам надіслані доте-
пер числа.

За ласкаву увагу широко дякуємо!
Адміністрація «У. К.»

УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО

РІК VI

ОСІНЬ - ЗИМА 1968/69

Ч. 2 (10)

НАКАЗ УКРАЇНСЬКОМУ ВІЛЬНОМУ КОЗАЦТВУ чис. 094.

М. п. 31 грудня 1968 року

ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!

СЛАВІТЕ ЙОГО!

ДОРОГІ ПОСЕСТРИ І ПОБРАТИМИ!

З нагоди Нового 1969 року та свят Різдва Христового щиро вітаю Високодостойних: нашого Почесного Отамана Генерального Штабу Генерал-Бунчужного ПАВЛА ШАНДРУКА, Почесних Козаків, Козацьке Духовенство, Генеральних: Суддю, Контролера, Писаря, Генеральну Управу, Обласних і Станичних Отаманів з їх управами, наших Уповноважених у вільних країнах світу, Головну Народну Раду Хреста Українського Козацтва, Редакцію й Адміністрацію «Українського Козацтва», все Славне Козацтво наше й прихильників Української Козацької Ідеї!

Всім Вам сердечно бажаю від Господа Бога і нашої небесної Опікунки — Божої Матері міцного здоровля, нового щастя й сил та козацького січового завзяття для конструктивної будуючої праці в лавах нашого Козацтва і в співпраці з українськими патріотичними організаціями — Вам на честь, а Українській Визвольній Боротьбі за Волю й Самостійну, Соборну Державу — на славу!

ВОЛЯ УКРАЇНІ! СЛАВА КОЗАЦТВУ!

Генерал-Хорунжий УВК Інж. Віктор Дяченко

в. об. Військового Отамана

Полковник УВК Інж. Антін Кущинський

Генеральний Писар

НАКАЗ
УКРАЇНСЬКОМУ ВІЛЬНОМУ КОЗАЦТВУ
ч. 089

М. п. 14 жовтня 1968 р.

1

В день традиційного козацького свята Покрови Пресвятої Богородиці засилаю Високодостойним Панам Побратьям Почесним Козакам і всім дорогим Посестрам і Побратьям та Прихильникам Козацької Ідеї найсердечніші поздоровлення та найщиріші побажання міцного здоровля та повних успіхів у їх службі Україні та в житті особистому.

Най з цим святом Небесної Опікунки України й Українського Війська піднесеться наша віра в неминучість переможного кінця боротьби за волю нашого народу і за відродження Української Самостійної Соборної Держави на всіх широких просторах земель наших.

Свято Покрови є нашим історичним великим святом. Встановив його ще ЯРОСЛАВ МУДРИЙ 1037 року, Великий Князь Української Соборної Держави, вписав його в «Конституцію Української Козацької Держави» 1710 року Гетьман в екзилі ПИЛИП ОРЛИК при співпраці з Гетьманом України ІВАНОМ СКОРОПАДСЬКИМ, як третє велике державне свято після Різдва й Воскресіння Христового, віднови-

лено його в новітньому Українському Війську 1917-1920-х років за Української Центральної Ради, за Гетьманщини і за Директорії та наново встановлено наказом Головної Команди Української Повстанської Армії в 1947 році, як всенародне національне свято Українських Збройних Сил, та традиційно приняте Українською Національною Армією за другої світової війни.

З цієї нагоди оголошує в прилозі до цього наказу привітання колишнього Командира цієї армії а тепер Почесного Козака Генерального Штабу Генерал-Буцружного Павла ШАНДРУКА.

Так свято Покрови є символом, що освячує і підносить дух української козацької нації за всіх часів її історичного існування.

А в цих часах нашого перебування за порогами Батьківщини свято Покрови є зокрема святом всіх відзначених Хрестом Українського Козацтва.

Іх окремо сердечно поздоровляю з їхнім святом чести й слави!

2

Цього року особливо урочисто буде відзначено свято Покрови в станиці УВК ім. Полк. Івана Богуна в Перт в далекій Західній Австралії. Там в цей день влаштовується свято Покрови — Свято Української Зброї, при якому відбудеться посвячення козацького прапору тієї станиці.

Це бже третій козацький прапор розвинеться і замає у вільному світі за порогами Батьківщини. Перші два козацьких прапори піднесено в станицях: ім. Генерала Івана Омеляновича-

Павленка в Чікаро в ЗСА і ім. Гетьмана Пилипа Орлика в Валей-Норт-Суррей в Західній Канаді.

Тепер і в Австралії зайнсуне свята козацька реліквія, що пригадає всьому патріотичному українському суспільству в тій країні про невмирущість Козацької Слави та ще вище піднесе те багатнення до служби в боротьбі за Визволення України, що нею так прикладно відзначалася досі загдана станиця УВК.

В імені Генеральної Управи, від се-

бе та від усього організованого нашого козацтва гратулюю і засилаю щирій привіт та найкращі побажання Побратимові Отаманові Станиці, ста-

ничній Управі, о. Капелянові, всім хто спричинився до придбання й виготовлення прапору та всім Шановним Гостям того величного свята!

ВОЛЯ УКРАЇНІ і СЛАВА КОЗАЦТВУ!

Оригінал підписав:
Ген. Хор. УВК Віктор Дяченко
в. об. Військового Отамана

До Наказу УВК ч. 089 — 14.X.68

До Пана Військового Отамана Українського Козацтва Генерал-Хорунжого УВК Віктора ДЯЧЕНКА
Дорогий Військовий Отамане!

В день нашого Великого Козацького і Всенародного Українського Свята Святої Покрови на Ваші руки пересилаю мої найкращі побажання для всього Козацтва і Козацьких Родин.

Буде доцільним при тій нагоді підкреслити, що традиційна принадлежність кожного українця до козацького стану походить з історичних велико-державних часів нашого народу і тому кожний українець повинен в імені твоєї традиції вважати себе і знати що він є козаком.

Наш великий Гетьман Богдан в розумінні необхідності забезпечення державності України та виразної погрози для її ворогів сказав: «що крак (кущ) — то козак». Він не залишив інші тогочасні, вже на жаль заіснувавши з причин чужинецьких впливів, стани-селян, в більшості кріпаків, міщан, купців, аристократичну інтелігенцію до участі в боротьбі за державну незалежність України, бо всі ті стани, все населення України вважав козаками.

Справді в тодішній чи теперішнім нашім геополітичнім і через те дуже тяжкім стратегічнім положенні ми тим більше мусимо бути всі без винятку синами козацької нації, що є тотожне з вояцько-воєнним станом. Коли хочемо мати свою самостійну сильну

державу, мусимо все її завжди бути готовими до її оборони. Поруч з пугном, на возі, в склепі, в кожнім бюрі чи кабінеті маємо тримати напоготові відповідну зброю, вміти та бути готовими її вживати. Ворог повинен добре знати, що кожна наша душа, кожне наше серце є повні любові до України, повне офірності для неї, аж до смерті — повне рішучості. То є ідеали, що їх плекає станова наша організація — Українське Козацтво.

Є великою, впрост несмertельною, заслугою основоположників, перших Почесних і Військових Отаманів Українського Вільного Козацтва на чолі з нашим першим Президентом професором М. Грушевським, генералами-генерал-полковником М. Омеляновичом Павленком, генерал поручником І. Омеляновичом Павленком, генералом І. Цапком та ін. нашими видатними і військовими провідниками, що розуміли значіння козацького стану і відродили та своїм авторитетом зміцнили його.

Є великою заслугою всіх наших Президентів, зокрема Головних Отаманів, Симона Петлюри і Андрія Левицького, що надавали великого значіння козацькій традиції, визнавали силу козацького стану в державних внутрішніх та зовнішніх політичних справах і своїм авторитетом підтримували його існування, визнавали повну рациою його існування.

Таку, можливо головним чином, моральну підтримку давали і дають

Організації «Українське Козацтво» всі наші визначні громадяни і вояки, що їх за їхню конструктивну працю для України було обрано почесними козаками як генерали А. Вовк, О. Загродський, єпископ О. Новицький, митрат генерал В. Лаба і т.д.

Всеж найкращим доказом живочутності Козацької Ідеї може служити те, що навіть наш відвічний ворог у червоний імперіалізм втілений — Москва вважав за конечне відтворити козацьку ідею у формі Українського Червоного Козацтва, надаючи назву кінній дивізії Примакова, що боролася в 1920 р. проти нашої Армії, «1-ша Українська Червона Козацька Дивізія», чи в популярній назві «Дивізія Червоного Козацтва».

Ми мусимо бути вдячними тим нашим сучасним ідейним провідникам Українського Козацтва як генерал В. Дяченко, а зокрема і особливо полковник інженер А. Кущинський, що своєю безмірно офірною працею є рушійним мотором розвинення УК, бо вони піднесли на височину значіння і навіть громадську силу УК на чужині та свою активністю спричинилися до збільшення його рядів.

Нащою для всіх активних членів УК подякою і висловленням для них пошани мало б бути масове проголошення приналежності до УК не лише нашого, як все і завжди, скромного вояцтва, але й всього нашого патріотичного громадянства, незалежно від приналежності до різних зорганізованих

них партійних чи суспільних угрупувань. Ширення ідеології УК, формально його рядів посилення може створити бажані умовини для більшої активності УК і розгорнення його праці в різних властивих галузях які ми мусіли б розуміти, а які наразі можна окреслити «кореспонденційним шляхом обговорення необхідних для майбутнього проблем». Для того міг би служити новий неперіодичний орган УК — «Українське Козацтво»

Хочу і позволяю собі сподіватися, що в той радісний «навіть в наших еміграційних умовинах — для всіх українців в діаспорі, та мабуть і в умовинах поневолення радісний для нашого народу Святочний День Св. Покрови, — мої зауваження про деяких наших громадян, що з цілком незрозумілих причин ширять неправдиві чутки про те, ніби УК є агенцією тої чи іншої патріотичної національно-політичної групи, і те вплинути на почування їхні та й моїх побратимів-козаків. Може навпаки, згадка про них, що завжди зі всього серця, себто нашого, незадоволені а при тім завжди повних власного непомильного авторитету, примусить їх до уважного перегляду друкованого в всіх еміграційних часописах «Повідомлення Генеральної Управи УК» про політично-ідеологічну позицію її — то нехай оці мої слова будуть сприйнято позитивно.

В день Св. Покрови 1968 р.
П. Шандрук, — Ген. Штабу Ген.-Полк.

ПРИВІТАННЯ ВІД ПОЧЕСНОГО КОЗАКА ГЕНЕРАЛ-ПОЛКОВНИКА АНДРІЯ ВОВКА

Хвальна Генер. Управо УВК ѹ Дорогі Побратими!

В день Покрови Пресвят. Богородиці, — Всенародньорелігійного свята України, свята Українського Війська й Українського Козацтва пересилаю мій щиросердечній привіт з най-

кращими побажаннями для Генеральної Управи і всього Козацтва й Козацьких родин УВК.

Нехай Свята Покрова змінить Козацькі сили для завершення великої мети — відродження Суверенної України!

В день великого нашого свята дум-

ки наші линуть на поневолену Батьківщину-Україну. З прадавньої нашої історії відомо, що народ український, з природи глибоко релігійний, в боротьбі за Державну Незалежність черпав сили, завзяття, героїзм з глибокої віри в допомогу небесних Покровителів — св. Покрови Богородиці, св. Юрія Переможця, св. Архистратига Михаїла... В пам'ять їх будувалися церкви — св. Покрови, св. Юрія Переможця, св. Архистратига Михаїла... й на Січі Запорозькій була церква св. Покрови Богородиці.

А геній України Тарас Шевченко, перебуваючи на засланні в Орській фортеці, в 1847 р. написав поему «Іржавець» присвячену культові св. Покрови. Витяг з поеми мусимо завжди пам'ятати:

«Як мандрували день і ніч
Як покидали Запорожці
Великий луг і матір-Січ
Взяли з собою Матір Божу,
А більш нічого не взяли,
І в Крим до хана понесли
На нове горе Запорожжя.
У наметі поставили
Образ Пресвятої
І крадькома молилися...
Боже мій з тобою,
Мордувались сіромахи,
Плакали — і з ними
Заплакала Матір Божа
Сльозами святыми;
Заплакала Милосердна
Неначе за Сином,
І Бог зглянувсь на ті сльози
І на Україну:

За козацькі і за тії
Пречистій сльози
Побив Петра, побив ката
На наглій дорозі.
Вернулися Запорожці,
Принесли з собою
В Гетьманщину той чудовий
Образ Пресвятої,
Поставили в Іржавиці
В мурованім храмі.
Отам Вона й досі плаче
Та за козаками.»

Святкуючи день Покрови, пом'ятаймо про найсвятіший наш обов'язок — визволення України з московсько-большевицької катівні.

Тій справі маємо підпорядкувати все наше поступовання...

В боротьбі за Волю України визволимо Й Образ Пресвятої.

Видання журналу «Українське Козацтво» привітаймо чисельною передплатою й поширенням серед української спільноти. Вплив друкованого слова на духове формування нації відомий. В сучасну добу без друкованого слова не може існувати жодна організована спільнота!...

Маймо надію, що спільними зусиллями в найближчому часі перетворимо журнал «Українське Козацтво» в місячний орган козацької національно-державної думки.

Віримо — Нам поможет святий Юрій і Пречиста Мати ката звоювати!

З Вояцьким Братерським привітом

Андрій Вовк
генер. полковник

«.. Коли тепер дасть нам Бог Всемогущий вибитися спід ярма Московського, то як самі схочите, такий між собою порядок учините, щоб ви з таких користали вольностей, якими користал ися наші за Хмельницького».

(З повстанського універсалу Гетьмана Петрика, даного на Самарі 1692 року, липня 29-го. Літопис Самійла Величка)

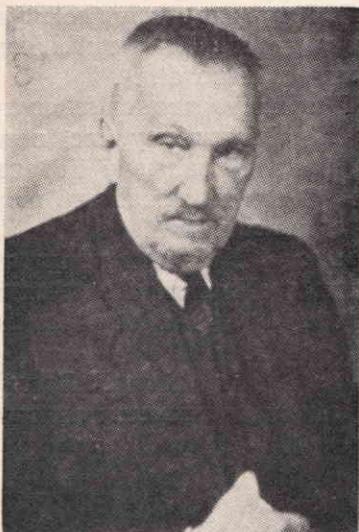
ПОЧЕСНІ ОТАМАНИ УВК

Проф. Михайло Грушевський
Голова Української Центральної
Ради (1917-18)

Симон Петлюра
Головний Отаман Армії УНР
(1919-26)

Андрій Лівицький
Головний Отаман Армії УНР в екзилі
(1926-54)

Ген. Бунчужний
Іван Омелянович -Павленко
(1961-62)

Примітка: В дужках подано роки, коли були почесними Отаманами.

ВЕЛИКА КОЗАЦЬКА РАДА

є найвищим органом самоуправи нашої козацької організації. Згідно з постановою дня 3 вересня 1949 року, ще перед розселенням членів УВК по різних країнах вільного заокеанського світу, та по рішенню вик. об. Військового Отамана 20 травня 1968 року на підставі листовного голосування членів сучасного централь-

рендуму. Членами ВКРади є всі генерали-члени УВК, представники центральних керівних органів та уповноважені делегати станиць УВК в числі разом 35 осіб перебуваючих у ЗСА, Канаді, Англії, Австралії, Венецуелі, Бразилії та інших країнах. Процесом лисемних нарад провадить вибрана президія ВКРади в складі Побратимів: Віктор Дяченко — голова, Михайло Петрусяк — його заступник і секретарі — Антін Кущинський і Андрій Новицький, що перебувають у близчому звязку між собою, бо мешкають в одному стейті Ілліной, ЗСА.

До часу появи ч. 2-го нашого журналу ВКРада розглянула і приняла рішення та постанови в слідуючих справах:

1) Принято звіт з діяльності керівних органів УВК за час від 1948-го року до 1968-го року і уділено обсолюторію членам звітувавших центральних установ УВК та принято димісію всіх відповідальних функціонерів тих установ на чолі з вик. об. Військового Отамана Віктора Дяченка та Генерального Писаря в. об. голови Генеральної Управи Антона Кущинського.

2) На висок в. об. Військового Отамана і Генеральної Управи затверджено надання звання Почесних Козаків: Єпископові УАПЦеркви в ЗСА Олександрові НОВИЦЬКОМУ, Генеральному Бікарію Укр. Кат. Церкви д-ру Василеві ЛАБІ, Генерал-Полковникові Андрієві ВОВКОВІ, бл. п. Генерал-Полковникові Олександрові ЗАІРОДСЬКОМУ і Генерального Штабу Генерал-Полковникові Павлові ШАНДРУКОВІ.

3) За традицією, що заіснувала ще з 1917-го року обрано на ПОЧЕСНОГО ОТАМАНА УВК Генерального Штабу Генерала-Бунчужного УВК ПАВЛА ШАНДРУКА. Так вшановано Командира Української Національної Армії за Другої Світової війни.

**Генер. Штабу Генерал-Полковник
(Генерал-Бунчужний УВК)
Павло Шандрук
кол. Командир Української
Національної Армії за 2-ої Світової
війни, обраний на Почесного Отамана
УВК 1968 року.**

ногого проводу УВК, ухвалено відбути сесію Великої Козацької Ради (ВКР) способом кореспонденційного рефе-

Українське козацтво завжди буває частиною Українського Війська, і так себе вважає і Українське Вільне Козацтво. Тому особливо радо й щиро вітаємо свого нового Почесного Стамана Побрата Генерал-Бунчужного Павла Шандрука, як найвищого авторитета в справах військових.

На дальншому порядку нарад й постанов ВКРади лишаються ще такі точки: 4) Зміна «Правильника УВК»

відповідно до сучасних обставин і потреб організації та 5) Вибір Військового Отамана та інших чільних осіб до приводу нашою козацькою організацією на слідучу п'ятирічну каденцію. Про дотичні постанови ВКРади буде подано в ч. 3-му «Українського Козацтва» та оповіщено в спеціальних обіжних листах.

Президія
Великої Козацької Ради

Антін Кущинський

КОЗАЦЬКЕ СВЯТО ПОКРОВИ *)

Ще з давніх давен в нашій далекій Україні свято Покрови було одним з найбільших і найулюблених свят в ці жовтяво-золоті дні нашої гарної осені. Це було радісне старо-козацьке й хліборобське свято. Тоді статечний господар дякував Пречистій за те, що Вона прикривала його ниви від злив градобитних, від вітрів суховійних та від нападу ворожого, а багатий урожай йому принесла в його кліті, комори, засіки. Це було свято козацьке, бо під покровом Богородиці українські лицарі захищали мечем те, що здобув плуг, захищали віру стародавню християнську і в борні проти ворога за свою правду й воюю славу здобували...

В році ж 1921-му в Києві в цей

святочний день відбулося і вінродиє: і на самостійної Української Авокефальної Православної Церкви на чолі з Митрополитом Василем Липківським.

Як виникло свято Покрови оповідають старі хроніки. В 903-му році по Р. Х. величезне військо сарацінів облягло Царгород. Виснажені тяжкою нерівною боротьбою християнські мешканці міста гаряче молились у Влахернській церкві, благаючи заступництва й допомоги. Тоді присутні в храмі св. Андрій Юрійович, що походив з наддніпрянської України, та його учень Єпифаній побачили дивне видіння. Зявилася їм Пречиста Діва Марія, що слізно молилася, а опісля зняла з голови покривало (омфор) і розпростерла його над усіма, наче хотіла захистити перед нещастям. Вістка про це символічне видіння рознеслася по цілій Візантії, людьми опанував ентузіазм і втомлені перед тим вояки кинулись з новим завзяттям на ворога і перемогли та врятували свій край від загибелі. Але ця подія і норе свято, встановлене на її пом'ятку, скоро забулися в Греції. Чому так сталося? З історичних джерел знаємо, що греки не все були прихильні до своїх північних сусідів за Чорним мо-

* Цю доповідь скороочено прочитано на святі Покрови, влаштованому станицю Укр. В. Козацтва при співучасти т-ва К. в. УПА і Братства Дівізійників в Чікаго 15.X.1967 р., на святі Покрови і дня українського Козака і вояка в Феніксі, Арізона 14 жовтня 1968 р., та на святі Покрови і посвячення Козацького прaporу станиці Укр. В. Козацтва ім. Полк. Івана Богуна в м. Перт, західна Австралія.

рем «русиців». Бували періоди, коли в політиці Візантії відносно наших предків бували і противні настрої. Може саме тому ціsar Константин Пурпуродний, правнук цісаря Василя Македонця, при якому сталося описане чудо, казав, що св. Андрій Юродивий бачив Божу Матір з омофором не під час сарапинської облоги Царгороду, а раніше, у 860 році, коли Київський князь Аскольд і посадник Всеслав напали на столицю греків. Тоді Патріарх Фотій і Василь Македонець бачили, що столиця не встоїть перед русичами, отже потрібне було чудо і його побачили. (Даємо це за Ол. Луговим, з його праці «В кігтях Двоголового Орла» частина 2-га, Торонто 1955, сторінка 341.)

Можливо, що через таке, хоч і пізніше з політичних мотивів перероблення легенди, свято Попрови поступово втрачало свою популярність в Греції і з часом забулося... Але на Україні свято Попрови святкується вроцісто від XII-го століття і набрало яскраво українського національного колориту. Тому, на думку російського вченого академіка Голубінського є це сияло виключно українське і допускає, що греки взяли його від наста доборили згодом вищеведену легенду. Тим більше, що аналогічна легенда існує і в козацьких літописах про подібне видіння яке з'явилось над козацьким відділом, що його було оточено з усіх боків татарами. Також ще існує друга аналогічна легенда, пізніша, про Почаївську Божу Матір, що спасла монастир від турків і татарів.

**

В старому Кенігсберському літопису є дуже зворушливий образ, який є свідком не тільки нашого давнього культу почитання Матері Божої, а й живої віри в поміч нашему народу в найбільш трагічних і сумних моментах нашої історії тоді, коли вже не можна було сподіватись ніякої допомоги. На цім образі — «Пречиста Діва Мати

Руського Краю» зображені серед українського степу стовп, а на ньому ікона Пречистої Богородиці з Ісусом на руках. З лівої сторони перед іконою князь простягає до Матері Божої руки, якби просив милості. За ним стоять його достойники й визначні дружинники. З правої сторони навколо ікони стоять лицарське військо: одні припадають лицем до землі, другі в молитовній поставі обперлися на свої вояцькі щити...

Так наші князі перед кожним важним ділом, а зокрема перед важкою битвою, спішли за допомогою до Матінки Пречистої. Ще Володимир Великий в 990-х роках дав збудувати в Києві Десятинну Церкву в честь Різдва Пресвятої Богородиці і давав на її утримання десяту частину своїх доходів. Князь Мстислав у Тмуторокаї (на Кубанічині) вибудував церкву в честь Пресвятої Діви Марії, як сповіння обіту за поміч у битві з каспійським князем Редедою. Просив у Пречистої допомоги і Ярослав Мудрий перед великою битвою з печенігами в 1034 році. А згодом, скріплюючи столицю новими мурами, побудував над одною київською брамою церкву в честь Благовіщення Богоматері, казав покрити ту браму золотою бляхою, від чого вона звуться «Золотими Воротами», що її мури ще й досі стоять в Києві. В 1037 році при посвяченії цієї церкви князь передав в опіку Богородиці столицю, свою державу й цілий народ український, як каже літопис: «Передал люди своя і град святий Всеславній, скорій на помоч християном, святій Богородиці.»

Совітська влада хотіла заперечити тому, що над Золотими Воротами була поставлена церква, а що то мозоляв була лише стратегічна оборонна якась споруда. І ось зовсім недавно в 1962 році совітські археологи й архітектори обслідували Золоті Ворота і найшли на внутрішній поверхні західної стіни цієї стратегічної споруди

староукраїнський молитовний напис: «Господи, помози рабу своєму!» Цей факт такий наявний, що совіті мусіли устами тих своїх дослідників таки признати, що над проїздом під Золотими Воротами таки була збудована святиня Благовіщенська церква, про яку свідчив літопис. («Наша Мета» ч. 40 Торонто, 30 вересня 1967 р.)

Князь Ярослав Осімомисл побудував церкву в XII-му сторіччі в честь Пречистої Діви, що її фундамент відкопано в 1937 році в Кирилосі біля Галича. Король Данило побудував церкву в Холмі. Князь Ізяслав подаравав одну гору в Києві черцям як: побудували там монастир і церкву в честь Успіння Пресвятої Богородиці.

Це все дуже знаменні факти для нашої історії тому, що в ті часи подібної любови й довірія до Матері Божої в подібній формі, навіть будови церков на її честь, не виявив жаден народ навіть і там, де християнські традиції були давніші й старші від наших... Культ Божої Матері з княжого двору, з церкви, з міста та села скоро переноситься на військове життя, бо ж військо українське, спершу княжі дружинники а потім козацтво було й буде еманацією народу. Велике свідоцтво про почитання Матері Божої серед війська княжої доби залишив нам автор «Слова про Ігорів похід». Герой походу, князь Ігор Святославович по двох роках неволі знову на рідній землі. Але не спішить ні до Новгороду, ні до Путівля, де чекає на нього люба дружина княгиня Ярославна, а Ігор «ідет по Боричеву к святій Богородиці Пирогощей». З тих бо часів найбільш популярною іконою на нашій землі є Поскроб Пречистої Богородиці, від тієї іконою Богоматері «Пирогощей» починаючи, що теж звалася «Вишковською», бо знаходилася в Вишгороді.

Стародавня чудотворна ікона Вишгородської (Вишківської) Божої Матері — це був один з найкращих на-

ших зразків візантійського мистецтва. Як оповідає переказ, тю ікону привіз за часів князювання Мономаховичів купець Пирогоща на човнах з Царгороду. Але по других даних, більш правдоподібних, її привезли з Візантії русько-українські послі, а назва «Пирогоща» походила від грецького слова «піргос», що означало «вежа». Мабуть ця ікона була в Візантії на якісь церкві що мала форму вежі, що по грецькому звалось «Пирготисса», а звідси у русинів-українців її ікону названо «Пирогоща». Спершу цю ікону поставлено в церкві Успіння Богородиці в центрі стародавнього історичного Подолу в Києві, яку збудував князь Мстислав син Володимира Мономаха. Згодом ікону перенесено до Вишгороду, то є до колишнього замку св. Княгині Ольги в 15 кілометрах від Києва, в муровану церкву св. князів Бориса й Гліба. Ці історичні відомості подаємо за статтею Юрія Гергеля — «Божа Мати Пирогоща» в журналі «Віра й Культура» ч. 6-7, Вінніпег 1966).

Але 8 березня 1169 року в день Великого посту суздальський князь Андрій прозваний москвинами Боголюбським, ограбував у Вишгороді ікону Богородиці «Пирогощу» і вивіз її на Москівщину, спершу до Суздалю, а потім до Володимира на Клязмі, а звідти її в 1395 р. перенесено до Москви де і до сьогодні москалі тримають її в полоні, назвавши її Володимирською, щоб в наших народніх масах забулося її походження...

Аналогічна історія повторилася в 1382 році в Белзі. Руйнуючи місто, поляки ограбували чудотворну ікону Матері Божої, що її історія сягає до апостольських часів, бо по передказах, її намалював євангеліст Лука. В тому 1382 р. Володислав Опольський переніс її до Ченстохова, де та ікона знаходиться і досі в польському полоні.

Обидва ці грабунки не можна по-

яснити тільки звичайною грабіжкою. Коли б ішло про грабіж дорогоцінностей, якими були прикрашені ікони, то тоді б вороги тільки обдерли б ті прикраси, як то вони робили з інших дорогоцінностей церковних. Вороги знали відношення до тих ікон нашого народу, а зокрема нашого війська. Отже, вони думали пограбувати і позбавити нас джерела нашої небесної допомоги, джерела віри й сили. Бо ж сам факт грабунку народові його Опікунки в ті часи мусів морально зле вплинути на глибоко віруючий народ, на княжий двір, на військо. Ці два факти з історії, а їх є багато, наглядно доказують, що наші вороги ніколи не вірили, що можуть нас перемоги тільки фізичною силою. Тому грабували духовну підмогу. Це роблять наші вороги і тепер тільки в іншій формі, посягаючи на наші культурні здобутки або на мову і душу нашого народу, підтримують розбрат в нашій церкві, граючи на особистих амбіціях, а то й посягаючи на життя наших провідників політично-державного життя.

А як подав часопис «Глобенд Мейл» з Торонта з дня 22 липня 1966 року на підставі вісток з Риму, то і новітній грабіжник України Нікіта Хрущов, що по словах його доньки Ради Аджубеєвої, також зgrabував в Україні багато українських ікон і ними, як цінною «валютою» платив кравцеві Ангельо Літріко в Римі за пошиття йому одягів. По словах тієї вістки, названий кравець за весь час праці для свого клієнта одержав від нього аж 60 святих образів, до яких, як додаток, Хрущов посылав йому ще й коробки з кавяром.

Доказом великого почитання Покрови Пресвятої Богородиці були і ті численні чудотворні ікони Божої Матері, перед якими наш народ вилівав свої прохання, свої болі і діставав духовну поміч а то й чудотворні звільнення від фізичних немочів.

Згадати б тільки кілька з них найголовніші з найдавніших, княжих часів, крім вже згаданих. Десятинна чудотворна ікона, Нерукотворена Ігорівська Печерська ікона, Нерушима Стіна в св. Софії в Києві. Існує повір'я, що так, як прекрасна ця ікона, не була зруйнована і уціліла за всіх ворожих нападів на нашу столицю, так вона лишиться непорушеновою, до часу, коли наш народ доживе до своєї давньої волі й слави. Згадаємо ще Смоленську Богоматір, що була давнішою власністю Великого Князя Володимира і короля Данила, а тепер перебуває у москалів. За Гетьмансько-козацьких часів треба згадати такі чудотворні ікони Божої Матінки: Іржавицька, про яку згадує Тарас Шевченко в поемі «Іржавець»; Домницька, що нею опікувався Гетьман Іван Мазепа, Бахчисарайська, яку шанували навіть татари, Зарваницька, Божа Матір Троєручиця на Полтавщині і інші. Цілий список чудотворних ікон Богородиці на всіх українських землях по свідоцтву знавців досягає 350 ікон.

Культ почитання Покрову Матері Божої ніколи не припинявся на Україні а далі ширився. З тієї причини більшість церков на наших землях присвячувались Божій Матері. Найстарший і найбільший наш монастир, славна Київо-Печерська Лавра, осередок культурного й релігійного життя, була під покровом Успіння Пресвятої Богородиці. А хто не знає чудотворної ікони Почаївської Божої Матері на Волині що врятувала монастир від турецької облоги? Також монастир на Клові, недалеко Києва з XI-го століття має запрестольний образ Покрови Богородиці. Під Покровом багато церков наших побудовано на Підкарпатті і на Буковині, де цей день святкується дуже урочисто. Теж саме на давніх запорожських землях і на Слобідській Україні, як Покровський Собор у Харкові, П-

кровська церква в Ромнах, тепер у Полтаві, церква м Сумах, Ворожбі, Вільшаній та багато інших церков мають престольну ікону Покрови Пресвятої Богородиці. Теж саме на чужині наші люди побудували або заснували церкви на честь Покрови Пресвятої Богородиці — ось в Америці в м. Мільвокі у стейті Вісконзін маємо таку церкву, а також в Чікаго, Ілліноїс де ми пишемо цю доповідь. Безперечно, цей особливий культ до святої Покрови внесли запорожці й козаки традиційно з Запорозької Січі, де церква св. Покрови стояла вже від 1569 року, себто незабаром зразу ж після засновання Січі.

**

Тож перегорнім кілька сторінок пожовких карток нашої історії та погляньмо, що ж діялось на тій славній Запорозькій Січі у важких моментах її буття? . . . Рух і приготування. Всі чубаті лицарі при повній зброй. Вже сказав своє останнє слово батько кошовий. Одним наказав на бистрокрилі чайки, а другим — на коњах податися в степ, щоб там десь зустрінутися на кривавому бенкеті. Це люди що дивляться з погордою смерти в вічі. В них християнська віра та слава козацька творять їхню душу. Більш ні про що не думають. Але останній їх крок — це прощання зі своєю Вельможною Панею Покровою Пресвятою Богородицею Опікункою Січі Запорожської і душі козацької. . . Тут постає в нашій уяві той класичний, відомий з численних ре-продукцій образ, де козаки в мальовничих жупанах з контушами, у сапянцях, з кривими шаблюками при боці, молитово підносять свої голови до неба, де в хмарах — постать Божої Матері, що своїм святим омофором прикриває славне українське козацтво, яке боролось за вітчизну, її воюю і за віру православну. . .

Як степ схиляє під подувом вітру високі трави, так довкола січової Покровської церкви похилились ко-

зацькі голови. Ще донині в нашій церковній музиці на Вечірніх Богослужбах збереглась потужна мелодія козацького співу така, що їй тепер в найглибший закуток серця чулого доходить: . «До твоєї ласки припадаємо Богородице Діво! Молитов наших в час журби не відкинь, а віт бід визволяй нас, Єдина Чиста і Благословенна Пресвята Богородице, спаси нас!» . . .

Це було останнє козацьке слово на Запорозькій Січі перед кожним походом. Останнє колінопреклонення. Це величава картина. Останній погляд на усміхнене добре лице Богородиці, остання її Материнська усмішка і . . . козацькими жилами поплила гаряча надія, серце повне львиної відваги. . . Останній поцілунок рідної землі. . . Гей, на байдаки, на коні вітроприхилі. . . Степ і Дніпро наповнюються звуками перемоги бо . . . «Нам поможе святий Юрій і Пречиста Мати турка звоювати!». . .

**

Образ св. Покрови був вишиваний на козацьких корогвах і прaporах, що ходили в далекі походи на Крим, на татарів, за море на турків. Прaporи з тим зображенням гордо майорили над козацьким військом під час походів і боїв Ружинського, Косинського, Наливайка, Лободи, під час морських експедицій Сагайдачного на турків та переможного його походу аж під саму Москву. Цим прaporом були увінчані козацькі чайки під проводом гетьмана Івана Підкови, коли вони зустріли на Чорному морі турецький корабель з християнськими бранцями католиками. Чайки оточили корабель, перемогли турків, визволили бранців і, відправивши їх до Італії, віддали їх папі Павлові V, який за цей подвиг нагородив Гетьмана Підкову золотою медалею. . .

Боєві прaporи з зображенням Покрови пронесли переможно козаки доби Гетьмана Богдана Хмельницького під Жовтими Водами, Корсунем, Пи-

лявками, під мурами Львова й Замостя. Той прapor супроводив військо гетьмана Івана Виговського в його протимосковській війні, що позначилась великою Конотопською перемогою.

Відомі своєю мистецькою красою були козацькі прaporи з зображенням Покрови за Гетьмана Петра Дороженка і Гетьмана Івана Мазепи. За часів Гетьмана Івана Мазепи на мурах споруджених ним храмів і на портретах великого гетьмана можна було також бачити Св. Покрову, що символізувала його невгасиму віру в справедливість боротьби за Українську Державу.

Коли кошовий Кость Гордієнко прибув на з'єднання з Мазепою і вітав шведського короля Карла XII-го в латинській мові, то над головами його козаків майорив прapor св. Покрови. Під тим прaporом відчайдушно билося козацьке військо під Полтавою і ту свою найдорожчу реліквію віднесло до Бендер на першу українську еміграцію. . . «Як мандрували день і ніч, як покидали запорожці Великий Луг і Матір Січ, взяли з собою Матір Божу, а більш нічого не взяли» — так згадує про те наш незмірний Тарас Шевченко.

Запорожці подались під протектограм кримського хана. Але хан не дозволив збудувати церкву і вони, поставивши образ св. Покрови в намет «крадъкома молилися».

Гетьман Пилип Орлик та його ексильний уряд, складаючи на чужині в 1710 році нову «Конституцію» майбутньої вільної Української Держави яку конституцію він творив, як показують найновіші досліди проф. Єорщака, по таємній згоді і при зносинах з Гетьманом України Іваном Соропадським, визнав день св. Покрої третім найбільшим річним святом українським поруч з Різдвом та Воскресінням Христовим і про це вставив в ту «Конституцію» якої досі ніхто не змінив і не відкликав. Та поста-

нова є в силі для нас і на сьогодні.

За гетьманування Данила Апостола 1734 року запорожці повернулися в Україну і «принесли з собою в Гетьманщину той чудовий образ Пресвятої». Поставили його в муріованому храмі в Іржавці на Полтавщині. Тоді вони між річками Підплітною й Базавлуком збудували нову Січ і побудували нову церкву з традиційною святою Покровою. Цариця вовчиця Катерина II залила всю Україну московським військом та за її наказом у 1775 році було зруйновано Запорозьку Січ, а дорогоцінні святощі пограбовано, москалі забрали дорогі ікони і срібні райські двері та інші дорогі речі, але ікону св. Покрови в часі заміщення січовий полковник Самійло Кальниболовський зняв з над райських дверей і разом з іконою св. Миколи з великом страхом і побожністю переніс у Дніпрові плавні. Сорок куренів тоді залишили Січ. Кошовий, наступник Петра Кальнишевського, вивезеного на Соловки, Андрій Лях поділив запорожців на два загони. Більша половина села в байдаки і під проводом Ляха подалася Дніпром у Чорне море до гирла Дунаю під зверність турецького султана. А другий загін під проводом Кальниболовського з образом св. Покрови помандрував Диким Полем пішки до турецького кордону. Після більш як місячної подорожі степами прибули до Дністрового лиману та весь час козаки з непокритими головами нести ікону. Біля лиману чекала на них частина запорожців, що приплили туди з Ляхом. На новому місці в Буджацькій Січі збудували для своєї Покровительки окремий намет. Так козацька Покрова перебула другу еміграцію серед невідрядних сумних емігрантських зліднів а опісля разом з козаками вернулася наприкінці XVIII століття в Україну. Докладно не можна сказати, де знайшла собі на той час пристановище січова Свята Покрова. Мабуть забрали її з собою запорож-

ці на Кубань в 1791 році і там примістили її в котромусь козацькому храмі.

Хоч козацтво на давній українській наддніпрянській території було ліквідовано в останньому столітті царським урядом з залишенням назви того лицарського стану тільки в паспортах нашадків а також було суворо

лено з словників, щоб не нагадувало минулу козацьку славу й волю та не кликало б до державно-національного відродження, але український народ зберіг вікові традиції почитання свята Покрови. Зокрема це свято, як військово-козацьке свято, зберегли нащадки запорожців — кубанські ко-

Нащадок Запорозьких Козаків

**Антін Чорний
Полковник Кубансько -
Чорноморського Козацтва**

заборонено вживати слово «гетьман», заки чорномогці, як символ української з царського наказу було викресаної свободи й освячення українського

кої зброї. Також наші комбатантські організації, все і є всі, але обходять цей день, як своє станове свято, а зокрема Товариство Запорожців ім. полк Болбочана, Т-во к. в УПА, дивізійники, а в першій мірі — Українське Вільне Козацтво, що з приводу цього свята рік річно оголошує свій святочний на-каз.

**

З новим гібухом національно-визвольного руху і здобуття державної волі України за часів Української Народної Республіки, хоч вона спершу в 1917 році й була проголошена з дотриманням нерозривності з Московською імперією, а потім за самостійної Гетьманської Української Держави і знову за самостійної Української Народної Республіки за Директорії воскресли славні традиції незабутньої минувшини почитання свята Покрови. На деяких полкових прапорах пишалися знову образи ся. Юрія Перевожця та св. Покрови. Зокрема такий образ святий замаяв на прапорах вільно, без чиєгось наказу поставшого Українського Вільного Козацтва... Великий боєвий прапор 1-го Січового ім. Гетьмана Петра Дорошенка полку Синьої дивізії з 1918 року, на якому вишило різникользоровими нитками св. Покрову, і старанням генерала Михайла Садовського зберігається в Українському Воєнно-Історичному музею в Торонто в Канаді... А коли забулися про кльононі московського імператора Петра I по адресі Гетьмана Мазепи, а анатема московської церкви на його пам'ять замінилась на урочисті панахиди Української Автокефальної Православної Церкви за спокій його душі, втратила силу заборона цариці Катерини вживати слово «гетьман» як пострах для наших ворогів, то тоді, як символ невмірощості нашої славної історії і заступництва Богоматері, Гетьманові Павлові Скоропадському в 1918-му році піднесено в дар с образ св. Покрови, що уявляв

точну копію того образу, що був на Запоріжжю, а потім в Самарському монастирі, а пізніше переховувався в Катеринославському, а тепер Дніпропетровському музею. Цю ікону, як родинну реліквію, зберігає у себе донька гетьмана Гетьманівна Єлісавета в Європі. (Знимку цієї ікони поміщено на обкладинці цього журналу). Ці реліквії сучасної доби, краще за всякі інші документи, стверджують спадковість і безпереривність нації державницької ідеї і збройної за неї боротьби під покровом Богородиці. Національна бо ідея є невмируща...

Одним з доказів цього може бути роскішний шовковий прапор Карпатської Січі — жовтий з одного боку і блакитний з другого з золотим вишитим образом св. Покрови. Так та ідея позначилась і в оборонній боротьбі за волю і державу Карпатської України в 1939 році.

Захоплені цією ідеєю, кращі сини нашого народу за вже другої світової війни знов стали в обороні права Українщини і створили Українську Повстанську Армію. І ось ще одна вже свіжа сторінка нашої історії. Зупиняємося на даті 14-го жовтня 1947 року. Найславніша релігійно-військова дата наших днів, під якою читаємо наказ командування УПА з нагоди річниці засновання тієї безприкладної історії військової формaciї: ... «Для зафіксовання цього історичного моменту, день 14-го жовтня, що збігається з історичним козацьким святом Покрови, вводиться як святочний день Української Повстанської Армії...»

Мабуть невидима ірраціональна сугестія предків, їхній досвід і мудрість із засвітів, з їх загробного життя по-диктували акт передачі УПА під Покров Богоматері і ця відновлена традиція звязала нашу Повстанську Армію ще одним вузлом з нашою Козаччиною, з нашою історією, а водночас зробила її ланкою вічності та

викликала підхоплення того гасла і всім колишнім українським вояцтвом, яке ще не згубило в собі козацького серця і не розпорошилося в мирській переходячій суеті або не пішло служити чужим ідеям, чужим інтересам... Це наш найшляхетніший зворот до чаших історичних традицій. Це відновлення старих вояцьких і всенародніх традицій нашого християнського тисячеліття. Це віднайдення самого себе. Це відкопання прецільного джерела козацьких духовних і фізичних сил, потрібних так само нам тепер, як були вони потрібні дія наших далеких предків в боротьбі проти загарбників нашої землі і волі. . .

На майдані Січі в день св. Покрови все військо збиралось під бунчуками і корогвами у всій своїй пишності і шикувалось перед січовою церквою. Тоді посвячували свої військові клейноди та молили Божої ласки перемогти вражого бусурмана чи іншого ворога й оборонити свій край веселий і свій народ хрищений. Тоді ж відбувалась така традиційна перекличка. Полкові писарі та писарі куренів, паланок, сотень вичитували: . «Славний лицар Богуненко!» — «Поляг головою за віру й за народ під Корсунем!» — відповідає значковий — «Славний лицар Хмельниченко!» — Поляг головою за віру й за народ під Жовтими Водами» і т. д. і т. д. кликали душі упавших на полі слави, єдналися з ними, викликаючи потім і живих, що стояли в лавах козацьких. . .

На цьому нашему святі і ми відновлюємо ту традицію і перекликаємося з тими, що життя своє віддали або готові були віддати за Україну, за її волю, за честь і славу, за народ, за Державу і за друзів своїх в лавах новітнього українського лицарства. . .

Українські Січові Стрільці, що перші після Полтавської баталії збройно виступили на Західній волості землі нашої проти відвічного головного тепер ворога нашого —

тоді ще царської Москівщини і вкрили себе ореолом слави боїв на Маківці і на інших бойовищах. . .

Славетне Українське Вільне Козацтво, що спонтано відродилось в 1917 році по всіх просторах Східної волості землі нашої і часто навіть у безіменних своїх формacіях спиняло того ж загарбника московського, що лише зодягся в червоний одяг соціальної Росії, та било большевиків доки не зорганізувались ряди регулярної української армії, до якої вливались вільні козаки і далі славу козацьку підносили. . . Так було зокрема в складі Першого Українського Корпусу генерала Павла Скоропадського та в складі Гайдамацького Коша Отамана Симона Петлюри.

Триста студентів геройів січовиків Крут, що смертю геройською для прикладу малодухам і «нейтралітетщикам» собі й Україні безсмертну славу сплели вінець завзяття й вірності ідеї української патріотичної молоді, що має світити тим прикладом теперішньому Пласту, СУМУ й ОДУМУ. . .

Перекликаємося з нашими ровесниками новітніми запорожцями-побратимами всіх військових формаций всіх Українських Армій новітньої доби, з героями Базару, героями Чотирьохкутника Смерти, героями Першого і Другого Зимових походів, з героями Чортківської офензиви і прочая, прочая, прочая. . .

Згадуємо Карпатських Січовиків, що падали на полі слави, мучились в тортурах мадярських таборів ще живими розрізувані пилами на часті, але не здавались гонведам мадярським і тим поставили на перше місце ім'я Української нації, що вона перша запротестувала залізом і кров'ю проти терору фашизму й нацизму і тим відновила збройну оборону ідеї Української Державності, розпочавши ту оборону і фактично початок другої світової війни.

Кличемо тіні легендарних геройів Української Повстанської Армії, що

збройю боролись, як гнів народний, проти двох напасників москалів і німців та проти трьох ворожих армій і ту боротьбу лише в іншій формі продовжували та славу непоборності і сучасної України рознесли по цілому світі.

Кличемо відчайдушних, бравурних лицарів 1-ої Української Дивізії за другої світової війни, що навіть в чужих мундурах, навіть спершу, а подекуди й ще тепер неузнані своїми ж людьми, боролись за Україну в найгяжчих, безвихідних обставинах і вибірали краще смерть під Бродами, а не полон московський.

Перед пам'ятю й ділами тих сонмів лицарів, багатьох з яких ми ще майже фізично відчуваємо їх існування — іх братів і геройських сестер наших, що ось недавно в лісах і степах України широких та на чужині далекій стояли під Покровом Богородиці, що цими днями й роками жили між нами, перед їхніми тінями й духом глохлими слухняно:

«Ми віримо у відродження вільного козацького духу серед нашого воїнства і ширшого громадянства. Ми віримо, що коли Цариця Небесна, Мадонна Козацька допомогла давніше нашим княжим дружинникам, гетьманським козакам і січовикам перемогти різних азіяцьких наїзників,

від аварів починаючи, хозарів, печенигів, татарів, турків, поляків, а разом всіх наїзників, що панувати хотіли й панували над нами, було 22 народності, що щезли, «як роса на сонці», коли не раз, а багато разів українські збройні сили били й побивали в щент москалів, то Вона, Покровителька й Владичиця Богородиця Спікуника України й Українських Збройни Сил, і всього козацтва, вимолить у свого Всемогучого Сина Божого прощення провин народу нашого за те, що багато його синів служило і ще служить чужим «богам», мріючи про так звану «інтернаціональну справедливість та соціальну рівність» по комуністичному рецепту.

Віримо, що кінчаться наші випробування й поневіряння в чужих приймах або по чужих формах життя і, коли прийде збройна розправа з останнім 23-им супостатом, безбожницьким загарбником України Москівщиною, то в тій війні постане український народ і відродиться козацька слава його та підніметься меч як заступник правди й права і під всесильним Покровом Богоматері ми переможемо. Бо жадна імперія, насильством збудована, не встоялася, а розпалася. Бо Вона, Владичиця козацька, все пепмагала. Так було і тільки так буде! Україна не вмре, а повстане в новій козацькій волі і славі!

Присяга Українських Січових Стрільців

«Я Український Січовий Стрілець.. присягаю Українським Князям, Гетьманам, Запорозькій Січі, могилам і всій Україні, що вірно служитиму Рідному Краєві, боронитиму Його перед ворогом, воюватиму ча честь української зброй до останньої краплі крові. Так мені, Господи Боже й Архангеле Михайлі поможіть. Амінь».

Іван Світ

АМЕРИКАНСЬКИЙ ІСТОРИК ПРО КОЗАКІВ *)

Ми рішуче замало присвячуємо увагу питанню, як дивляться американські автори та письменники на українську історію і сучасне України. Серед нас переважає думка, що майже все, що друкується на цю тему — московофільської зафарблення, що українське пигання замовчують, що українській правді важко пробитись крізь цю «заслону мовчанки та ігнорації...»

Ось перед нами книжка, присвячена не Україні, а Московії. Однак, у ній багато сторінок присвячено українцям, про нашу «країну козаків» згадується не раз, і завжди з теплою симпатією. Твір зветься «Похід Московії. Іван IV та ріст московської імперії 1400-1648 рр.» Гарольда Лемб. Друковано в Нью Йорку.

Дуже важлива в книжці оцінка Московії, яку автор характеризує такими словами: «Засновником Московії був чіязь Іван Калита. Він не мав нічого спільногого з аристократією старовинного Києва (стор. 55), а також з демократією купецького Новгорода. Вороги називали Москву «грошовою торбою», бо Москва збирала податки для Орди, а значну частину тієї данини залишала собі... також вела широку торгівлю рабами, яких привозила звідти...»

Торкається автор і походження Сі-

*) Іван Світ в статті «Легенда про Божу Матір» (Свобода ч. 77 з 27 квітня 1968 р.) зреферував цікавий уступ про козаків з книги американського історика Гаральда Лемб. З тієї статті позичаємо для нашого журналу цей матеріал та дякуємо ВШановному ученному дослідникові за те, що він звернув увагу українського суспільства на американські студії про історію України.

Редакція

чі, кажучи, що цікавим явищем на Сході Європи є історія козаків. Вони являли собою гарну кінноту, яку царська влада набирала серед козаків у районах Дніпра, Дону, Кубані, Тереку та Уралу... це були люди, цілком відмінні від москалів (великоросів), мова їх українська... Аж до кінця 17 століття вони були незалежними козаками, коли визнали зверхність Москви, та навіть після того повставали не один раз проти таких суворенів. (стор. 155).

Про їх славні походи та життя співають пісні по всій Україні. Ось одну таку легенду переказують бандуристи — мандруючі мінестрелі, — розповідає далі американський автор:

... Божа Мати загубила перлини з прикраси на голові, коли пила воду з лісового потічка. Вона повернулась у небо і з св. Миколою і раптом знайшла нові перлини на своєму троні. Була дуже здивована цій знахідці, але Христос тоді сказав:

— Ні, Мамо, це нові перлини. Це ю не перлини, а сльози козачих матерів, пролиті за своїх поляглих. Янголи, — сказав Він, — принесли їх, кожну з тих сліз»...

Ось чому і донині перлини звуться сльозами в країні козаків.»

Ця прекрасна легенда неначе перекликається із згадкою Шевченковим «Іржанцеві», де поет говорить:

Мордувались сіромахи,
Плакали, — і з ними
Заплакала Матір Божа
Сльозами святими;
Заплакала Милосердна,
Неначе за Сином.
І Бог зглянувсь на ті сльози
І на Україну:

Написані ці рядки в Орській фортеці в 1847 році, стодвадцять літ тому, та як вони перегукуються з сучасністю, з нами, нашадками тих козаків...

Євген Онацький

КОЗАК *

Про українських козаків докumentальні вповні виразні згадки маємо з 1490 р., а менш ясні натяки ще з 1470 р. Але в тих вістках, що дотичаться України, слово «козак» зустрічається в ріжких значеннях: насамперед у значенні степових здобичників, потім у значенні людей вільних, нікому не підлеглих: «вільний козак» стало органічним поняттям в пізнішому козачому житті; зрештою в значенні людей бездомних, неоселених, без певного заняття, що займаються головно здобичництвом по степах та партизанкою проти татар.

Отже, ця назва не була виключно назвою українців: вона прикладалася до всіх степових здобичників взагалі, і до донських також, але прічепилася головно до козаків українських, бо було їх найбільше, і були вони найбільш відважні, найбільш завзяті в своїх походах, і тому стали в світі найбільш знані і славні. Коли ж їх отамани, чи гетьмани, зробилися справжніми володарями Війська Козацького Запорозького, то ім'я козаче стало ніби новою національною

назвою всього українського народу.

Вже до Хмельниччини, себто до повстання 1638 р., козацтво, в наслідок мало не столітньої боротьби зі своїми ворогами, встигло сконсолідуватися, як виразна окрема верства населення, що жили з визиску природних степових багатств і з шаблею в руках уміла свої здобутки боронити. Два головні вороги на цього безупинно наступали: один з південного сходу — руїнник кочовник, що цю працю винищував, палив, грабував, а людей забивав і в ясир забирає; другий з північного заходу — магнат Речі Посполитої, що з допомогою польського державного апарату на цю працю руку накладав і вимагав від вільних козаків ріжких данин (очкового, рогового, ставшини, спасного, поволовщини, сухомельщини, і т. д.) та ще й часто в образливій формі через жидів-орендарів. У цій боротьбі на два фронти, — писав В. Липинський в «Україні на переломі», — «втворив уже тоді козацький стан свою власну традицію а з нею свою власну, хоч і примітивну, культуру, свою законність, свій власний метод суспільнії організації. Витворив він урешті в дорозі постійної селекції на війні і в праці, свою аристократію — отих «козаків старинних», які повагою авторитету серед всієї маси козацької користувались і цим авторитетом її в одно зорганізоване об'єднане тіло в'язали. Таким чином козаччина стала здатним до життя та розвитку суспільним клясом, вона ставала поволі в національно її чужій Річі Посполитій державою в державі...» (ст.58).

«Оця, ясно вже перед повстанням (1648 р.) скристалізована, становість і окремішність козаччини, — продовжує В. Липинський, — дала їй ту надзвичайну внутрішню силу, якою в першій мірі всі її військові успіхи пояс-

*)Подаємо цю вельму цікаву статтю за «Українською Малою Енциклопедією» кн. V ст. 668-670 (Буенос Айрес, 1959) Євгена Онацького кол. Секретаря Української Центральної Ради, потім керманиця Дипломатичної Місії Української Народної Республіки в Італії, відомого громадського діяча, письменника і журналіста та дійсного Члена НТШ і УВАН. Свою статтю автор опирає на творах другого політичного діяча — Вячеслава Липинського і тим дає взірцевий приклад державницького підходу до зясування Козацької Ідеї.

нюються. Перші два роки повстання... сильно верству козацьку побільшили й перетворили. Будучи перед повстанням незначною меншістю в нації, вона, завдяки своїй внутрішній силі, спайці й дисципліні, швидко розрослася й зайніла чільне місце в Україні. До неї під час повстання пристали всі ті українські елементи, які як і вона, проти неволі національної і «за оборону віри православної», проти економічного визиску магнатського і проти республіканської сваволі шляхецької — «за Короля проти королев'ят» — повстали.

Отже, з долини, крім, розуміється, офіційно Річою Посполитою непризаних козаків — «виписчиків», пристали до козаччини широкі маси того сміливого й войовничого селянства, що податком крові суміло почесні ім'я і звання лицарське козацьке собі придбати. Злилися з нею широкі круги такого ж войовничого міщанства. Згори — увійшла в козаччину ціла маса української шляхти, а саме її найбільше супроти тодішнього польського поступу вороже настроєна частина: старовіри й фанатики традиційного православія, вороги магнатської олігархії і «золотої, шляхетської свободи» та прихильники сильної влади і поваги королівської. Оця покозачена шляхта — в порівненні зі степовим, переважно неграмотним козацтвом значно більше освічена — дала «Війську Запорозькому» в другій добі повстання «мізок», ціле фактичне керівництво. Верства козацька стала таким чином найдужчою верствою в нації. Морем своєї крові, своєю безмежною жертвеністю вона придбала в понятті всієї нації законне право на провід, і звідти її натуральне стремлення цей провід за собою закріпити, підпорядкувати своїм інтересам інших станів та клясів тогочасного українського суспільства. ПОДІБНО, ЯК ШЛЯХТА ПОЛЬСЬКА СОТВОРИЛА ПОНЯТТЯ

ДЕРЖАВНОСТИ ПОЛЬСЬКОЇ І НАЦІЇ ПОЛЬСЬКОЇ, КОЗАЧЧИНА УКРАЇНСЬКА СОТВОРИЛА ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОСТИ І НАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ.» (ст.58-59).

«І як поняття цляхетської Речіпополитої стало синонімом польської держави, так поняття козацького Війська Запорозького стало за Хмельницького синонімом новопосталої держави української.» (ст.60).

Тоді ж витворився і спеціальний психологічний образ козака-лицаря, що ним захоплювався Тарас Шевченко і що його дуже вдало окреслив п. А. К. в лондонській «Українській Думці» (рік VIII ч. 12 (262).

«Козак — це ідеальний образ української душі. Козак — носій і оборонець вищих суспільних і духовних вартостей людини, таких як МУЖНІСТЬ ХОРОБРІСТЬ, ВОЙОВНИЧІСТЬ, ВІДВАГА, ЧЕСТЬ, СЛАВА, ГІДНІСТЬ, БЛАГОРОДНІСТЬ (ШЛЯХЕТНІСТЬ), ЧЕСНІСТЬ, БЕЗКОРИСНІСТЬ, ЖЕРТВЕННІСТЬ В ОБОРОНІ ЗАГАЛЬНОГО ДОБРА, ЛЮДСЬКИХ ПРАВ, ПРАВДИ, ВІРИ І ЗВИЧАЇВ своїх батьків. Козак ні на хвилину не завагається стати в обороні тих вищих духовних цінностей наражаючи на небезпеку власне життя, як меншу супроти них вартість. Бо ж боронячи ті цінності, він тим самим боронить і власну гідність і звання, а значить і власне життя, яке без тих цінностей втрачає всяку вартість. Козак — людина активна, моторна, і непосидюча. Він не любить довго засиджуватися дома, не тримається печі і жінчиної спідниці. Коли не має війни і походів, він сам шукає пригод в різних підприємствах. Тому з нього прекрасний колонізатор — хлібороб, промисловець і купець. Тому козак, — людина бувала по світах, з широким кругозором знанням людей і світа, знанням життя і звичаїв інших країн і народів, до яких він може мати зрозуміння і толеранцію в тій мірі, в якій

вони не стоять на перешкоді його власним замірам. Як людина, що пережила різні пригоди знає біду і найбільші труднощі й небезпеки козак у всьому покладається на власні сили, ніколи не благає о ласку й допомогу, ніколи не коритьсѧ й не нарікає ні на себе, ні на когось, не журиється й не чухає потилицю, а завжди діє всіма своїми духовими й фізичними здібностями. А вже ніколи не нарікає на Бога — вияв мужицької поганської психіки. Тому козак виробив у собі здібність знайти найбільш несподіваний, сміливий і часто неймовірний вихід з найскрутнішої ситуації. Тому то кажуть, що «козакові сам чорт не брат». Тому серед козаків часто бували індивідуальноті з такими сильними характерами, що їм приписувано якусь таємничу силу і прозвано їх ХАРАКТЕРНИКАМИ. Тому козак любить завжди допомагати кожному, хто попав у біду і бореться з нею. Зате не любить і зневажає кожного, хто тільки охкає і нарікає, а нічого не робить, щоб вибитись з біди.

«Козак — це пан, володар, бо він панує сам над собою і над скарбами землі, що нею володіє. Тому у звер-

таннях між козаками вживалось слово «пан»: пане господарю, пані господине, панове молодці, панове громадо, пане отамане, пане Остапе. Бо пан — то не раб і не хам, а носій найвищих людських чеснот. Бо пан — це людина, що носить з ласки Творця образ і подобу Божу і вміє той образ в собі боронити. А Бог — Пан, тому і людина — пан. Козак надзвичайно високо ставить і шанує дівчину, чи то свою дружину, бо то ЙОГО дівчина, ЙОГО дружина, мати його дітей, чи мати його самого. А мати для козака — це найвища святість. В обороні чистоти подружнього життя в обороні родини, батьків, сестер, братів, своєї дівчини від бруду, ганьби, сорому і наруги та пониження, козак стає з усією силою свого меча і готов за ці святощі не раз а тричі вмиряти. Тому жиноцтво українське мислить собі мужчину взагалі, а мужа зокрема тільки, як козака».

Як ідеал лицаря, прегарного морально й фізично, назва КОЗАК прикладується в народній поезії до кожного парубка чи чоловіка: «Ой ти козаче, ти хрещатий барвінку!» (Метлинський).

...«Скільки в Україні людей, стільки і козаків; їх не треба примусово скликати, як то в чужинних країнах діяться, не треба платні обіцяти: сповістить старший, або установлений для набору і буде війська, скільки треба, як трава збереться; і вірно сказано турецькому султанові на запит про кількість козацького війська: в нас — що лоза, то й козак, а де байрак, то по сто й по двісті козаків там, і всі вони на війні дуже хоробрі...

Про них і султан турецький сказав: коли сусідні держави на мене йдуть, я на обидва вуха сплю, а про козаків мушу одним ухом слухати»...

(З літопису Греб'янки)

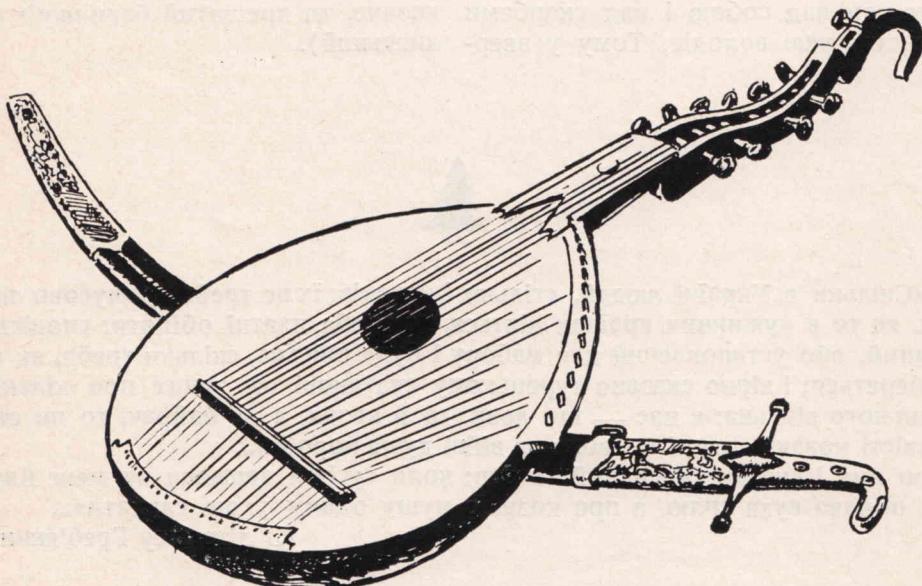
Докія Цапко

КОЗАК

КОЗАК —
 при слові цім як жваво серце б'ється
 в очах блісне відваги буйний цвіт
 і в жилах кров мов полум'я займеться,
 у спогадах минулих, славних літ.

КОЗАК —
 яка безмірна сила у цім слові
 з п'ятьох літер, який могутній чар,
 що символом братерської любові
 вплелись в вінок лавровий — Божий дар.

КОЗАК —
 хіба в уяві нашій може вмерти
 відважна постать мужнього борця,
 хіба в віках майбутніх може стертись
 цей непоборний велич, сила ця?

Козацька шабля і бандура з музею ім. Тарнавського у Чернігові

Микола Понеділок

КАЗКА НЕДОСКАЗАНА МОЯ

Хтось сказав, що дід Марко збирається сьогодні всім про дуба оповідати. Що ж він про нього нового розкаже? Та ж того дуба, як облупленого, вже всі, здається, знають. Та ж там у свята безвивідно цілісіньку днину тиняються. А вечерами, коли на видноколі, з-за ставка, прокрадеться той красень-місяць, такий жаданий, як свіжоспечена пшенична пляниця, і такий сріблистий, наче він докраю зацілований росою, — о лелечко! — тоді навколо дуба шелескатого яблуку нема де впасти: молоді поназирається, що не сказати. Одні поодаль посідають, ноги шубовснувши у пшеницю — гречку, і німотно, сердешні, у мерехтливі небесні цятинки впиваються — вдивляються. А інші, проворніші, так собі блукають, витолочують траву і таку всюди сущу душевну печаль затягують, що інколи навіть котрийсь сторожний пес із вулицідалекої ні-ні та й обізветься. А ще інші, невтомні, до дуба наївідаються, щоб потанцювати. Їх ніжноголубе вечір'я наче дратує, так мов би наливає у їхні розтривожені серця повні пригорщі запалу, а в ноженяточка — вогню. І вони хапаються тоді за руки і ногами, як навіжені, стараються розколоти землю: гупають, аж листя на гілках навислих тріпочеться; гупають та ще й басогласо ухкають і приговорюють. І в такі вечері від дуба стогоолосе відлуння розбігається-пробирається і ген-ген углиб села, і до ставка, де тонкостанні верби у зелених намітках, виструнчившись, аж рвуться до погулянки; пливе відлуння й полем, і сплітається із вітром, і спадає цілющим свіжороссям на буйний пахнотний урожай, на трави...

Яке добро той дуб зсилає людям!
А як ми до нього призвичайлись!

Крізь його буйне, незчисленне листя удень нам безліч-безліч блискітоксонечок із неба посміхається, а вечерами до його рясного гіляя усі зорі, гречки, пшеници щиро сердечно пригортаються.

А глупої ночі, коли вже молодь угамується й порозходиться, щоб у снах солодкими видивами тішитися, на дуб спурхають із сусідньої балки прудокрилі чи то жар-птиці, чи голуби. Їх ще ніколи ніхто на дереві не примічав — та біди в цьому мало — дід Марко часто чує, як вони нищечком виспівують, курникають. Хором і поодиниці. А пізніше розлітаються по сільських вулицях. На стріхи учащають. На котру хату плюхнуть — там статків і радості усякої от і сподівайся.

Казали, рябий Пилип, переспілій парубок, кожного вечора на стріху своєї хати довго і терпеливо ставив миску із пшеничним зерном, щоб бодай той птах і в його двір опустився та щасливу долю йому накликав. Та марно. Не міг, сірома, крилатих принадити. Тож, коли терпець Пилипові урвався, він поночі зопалу хапнув сокиру і рішився зрубати дуба. Хай не стане дерева — тоді й не буде де жар-птицям сіdatи та гніздитися. Може хоч тоді вони про парубків поріг подумають... І що ж? — не встиг, сірома, ще й на вигін вибраться, як із-за кущів якесь страховидло вихопилось і немилосердно обколошматило його палюгою.

А другого дня той парубок сором'язливо відмахувався, коли сусіда, хитресенька личина, із ехидним смішком питався, чого це він, Пилип-сердега, так прикро на ліву ногу припадає.

— Сильно шкутильгаєш, хлопче. Не інакше, як пристіт. Може хто тобі

грішним ділом, і наврочив?

— Е, дядьку, балакайте! Так собі на горбку спіткнувся.

— Ох і сильно спіткнувся ж, хлопче, — і в сусіда вже і в очах заблищала сміховинка.. — Не поталанило тобі. А он на лобі і ґулька розквітла. Видко через горбок і личенько собі із-ранив.

— А, відв'яжіться, дядьку! Морочите казна чим мені голову. Кажу ж, ішов уночі отак собі... попри дуб...

— Ходи, Пилипе, та проти нього, проти дуба не бунтуйся. Підеш ще раз із сокирою — на себе нарікай. Вже тоді з-поза куща тебе не дрюком почастують, а так ужахнуть, що й духа спустиш.

— Хто ужахне?

— Жар-птиці. Це ж вони тебе вчора обшмагали. Вони мають силу: можуть так начарувати, що сокира з твоїх рук на тебе ж самого й здійметься.

І тоді в селі про непорушність та недоторканість дерева заговорили. І відтоді не то рубати, а й вломити з дуба гілку ніхто вже не наважувавсь. Навіть найзавзятіші халамидники — і ті вже не насмілювались грудками у його стовбур поціляти. Жбурнеш, казали старі люди, — начувайся! — пізно чи рано, як тому Пилипові, дістанеться.

А найбільше дівчата шанували дерево. Вони його й уквічували, й осіпіували, й біля нього виворожували свою ічасть-долю.

А, бувало, в котрої серце надщерблувалось, вона його під дуб неслася, і там зциляла; а в котрої ластовиння лице обсідало та тільки росою з дубового листя його змивала. Змивала і піснею благала:

Ой, дубочку, ой ти, дубе,

Соловейку,

Пошли ж мені талан-долю

Молоден'кі;

Пошли ж хлопця, як сокола,

Не кирпатого,

Не рижого, не старого

Й не цибатого.

А коли вдаряли осінні приморозки і з-над річки кошлаті й замурзані хмари так низько сунули, що аж зачіпали напівголе верховіття, — тоді дуб самотнів. І його обкутував туман, як сум прадавній, сивий. Тоді хіба вряди-годи прибивався хтось до дерева.

— Пішла! Чи бачите? Удовівна пішла.

— Діждала, небога, горя.

— До дуба пішла. Від неї жених, злодюга, відсахнувся.

— Он нахопилася на яку біду! І що ж? Іде туди плакати?

— Ні, примоститься побіля стовбура і сидить мовчки. Йй там легшає.

— А як дощ?

— На неї й крапля не впаде. Йй під дубом, як у Бога за пазухою.

Отож, дуб не лише людей розважає-забавляє, а як треба — то їм і підсобляє.

Про що ж дідусь Марко сьогодні збирається оповідати?

Про крислате дерево, що в гожу літню днину купає своє похиле гілля в гречці та пшениці? Чи про скрипливий, тріскотливий дуб, із дупла якого в сніговій гемонське світло вимигує, і пугання та сичання на ввесі пустельний вигін чується?

Та ж про дуба не лише дорослі, а й кожна дитина все вже знає. Але про нього і правду і домисел ще й ще раз хочеться, як про рідне щось, вислухувати без краю.

Хай дід розказує. Всі на його розповідь жаждиво чекають...

Ми, півбарубоччя, давно вже на вулиці ропозідалися півколом. Ще й чийсь пес присусідився до гурту. Виждаємо. А дід як повільниться. Так же кортить послухати, а він, начебто навмисне, зволікає. Водить закандзубленою палицею по траві, креслить якісь візерунки — і хоч би тобі що!

— ні пари з уст. Як сонний. Хтось уже й пса вщипнув, щоб той заскавулів чи там загавкав і розворушив старого — і це, на горе, не подіяло: дід забрав від нас собаку, прикрив її своєю свитою — і знову ні словечка. Що скoilось? Не сидиться нам. Хтось кашлянув. . .

— Діду, — не втерпів уже Семенко — шибайголова, — ви ж обіцяли. . . про дуба. . . Чи може охоти вже не маєте?

Маю, — і дід Марко часто-часто закліпав запалими очима.

— Маю охоту, а тяжко починати. Боляче мені.

— А що у вас болить? — і всі ми пронизуємо діда поглядами. Що?

— Душа.

— Підіть у поліклініку, дідусю, — найменший з-поміж нас вирвався з порадою. — Порошків дадуть.

— Не зарятують порошки.

— А ви майніть на вигін. І до душі листя з дуба прикладайте. Може попустить. Дуб же всесильний.

— Пропав хлоп'ята, наш широколистий дуб! — і дід узявся ребром долоні очі витирати. — Не буде вже його. Так-так. . . це дерево вже за-пропащене. Повікувало — і завтра й згине.

Ми такого — айбо! — не сподівалися. Відразу півколо наше заворушилося. Дехто з нас перезирається. Хтось скхопився на рівні ноги. А я не спускаю з діда очей. . .

Е, діду, ви нас страхаете! Дуба ні-хто зачепити не посміє.

— Завтра його повалять і викорчу-ють. Повз село, через той дуб-шлях до міста стелитимуть, — і в старого знов затуманилися очі, аж так у їх кутиках ледве-ледве забриніли прозорі намистини.

— А тому дубови ціни нема. А яка, Господи, в нього минувшина! Чи знаєте ви, хлопці, що під те дерево колись у давніх часах козак приходив співати? І вигравати? І співом-грою

навіть найчерствіше серце розворушував та розголублював. Грав і на кобзі, і на сопілці, і на скрипці. Міг і на дудці.

— А на гармонії, діду, не вмів?

— Не терпів гармонії.

— А на балабайці?

— Її також не зносив. Брудився нею.

На гуслях він грав. Та так славно він грав! Аби ви чули, як він умів грати! Як ударить по струнах, та як затягне нашої стародавньої, аж у нас із захвату лоби мокріли, а чуприни гороїжились. Співав, аж лиця в нього жаром паленіли. А як брав до рук сопілку — то так вона сумувала, що серце зі скорботи розривалося. І заводила, і схлипувала, і квилила, і голосила. А як, бувало, він із побратимами почаркується та розвеселиться — то на скрипці таку дрібушечку утне, що на ввесь вигін сміх так і розлягається. А він словами надає снаги, а скрипка на всі сторони радість розносить, розплескує — і тоді хрещений люд нехочати за боки брався і в огністий танець пускався. І все село тоді з веселощів ходором ходило. А як він, хлоп'ята, на кобзі прославляв наше синє море! Як він словами і струнами виговорював!. . .

Я вже діда не бачив. Переді мною розгойдувався безмірний простір. . . Ось запінені хвилі підносяться вище вище, заступаючи своїми розбурханими саванами сонце. А вітер сильнішає й сильнішає, і хвилі вже не колишуться, а вириють, нетямляться, а море прямо несамовиті, нуртує та клекоче. Ще трохи — і шаленіла водяна веремія із ревом і гуркотом, вирветься з берегів і кинеться на суходіл і затопить світ цілий.

Та ось вітр ущухає і море сумирнішає: ще гнівається, але вже не піниться, не лютує. Ще й ще коливається, пручаеться — але чимдалі лагіднішає, вгамовується. Ще який час — і цілком випогодилося та внишкло. . . I ось воно вже спокійне, пригоже, без-

невинне, вже мовби пустотливо хлюпається, пеститься і, як велетенське немовля, під неосяжним безхмарним небом — засинає. . .

— Діду, мені аж жарко, як ви оповідаєте!

— А ти, хлопче, коли таке чутливе серце маєш, рукавом утряси і проходися. А я докажу, який козак то був неоцінений. Співав він ненаслідовно, неповторно. І у молодецьких своїх грудях носив вогонь незгасний, любов велику. . .

— Любов, дідусю?

— Еге — Він залибився — дужедуже. Так тепера, хлопці, рідко хто кохає. На такого коханця тепер тяжко натрапити.

Нарешті! Нарешті зайшла мова про те, що нам понад усе хотілося послухати. Ніхто з нас не шелехнеться. Очима ми просто поприлипали вже до діда, готові з його уст, кожне слівце брати і повторювати, і запам'ятовувати. . . І тими слівцями впиватися... Закохався, бач, козак у дівчині. . . Ой, аж крижинки плечі проймають! Ой, як же ж кортить усе до кінця почути! Хоч від діда про кохання наслухаємось, бо старші парубки, як починають про це балачку, завжди нас проганяють з гурту.

— А красива вона була, дідусю?

— Гарна була без міри. І козак до неї припав усім серцем і душою.

I-i, тепер ми про все дізнаємося! А чи ж у наших серцях вміститься те незнане, але ждане, що до цього часу від нас приховувалось?

— Швидше розказуйте, діду, бо нам кортить про це всьому селу переповісти!

О-о, у нашіх головах пашіло, граво!. . . У нас порозхмелювались груди. Подумати, як тільки той козак любив! Пристрасно любив. Він її — ой, ненечко! — нам такого зроду-віку ще не приходилося чувати — він її обожнював, мовою її впивався, до неї приголублювався та пригортається. Обдавував її найкращими словами: во-

на і прехороша, і прерідна, і найпривабливіша з-поміж усіх, і найбільш ча-рівна. Ой-ой, хоч би не пропустити якогось слова! Отак він признавався. I присягався.

— А як, діду, як він присягався?

— Сильно. На смерть. Він казав: «І коли я умру, і мої кості з роками на порох перетлють — і тоді, кохана, у кожній тій частинці-порошинці моя любов до тебе немеркнучою зірницею жеврітиме-світитиме».

— I він оженився з нею?

— Ні. То, хлоп'ята, не дівчина була.

— А хто?

Дід мовчав, і коли б не сльозина, що леліла на його обличчі, і яку він невзаміту пучкою розтер, можна б подумати, що він зовсім спокійний.

— Хто вона? — не вгамувався найзеленіший і найписклявіший з-поміж нас. — Хто?

— Мовчи! Бачиш, дід не хочуть зраджувати. Мабуть, таємниця.

— А ти, — і дід попестив наймолодшому м'яку, як шовкову, солом'яну роруду, чупринку, — а ти не здогадався, кого козак любив?

— Тяжко. Не доберу.

— Невтамки ще тобі, хлоп'я. Підростеш, дорослим станеш — тоді напевно домислишся.

— То той славний козак, дідусю, вмер?

— Еге. Помер. І поховали його під цім славним дубом.

Старий сперся на палицу й підвівся — і пішов. . . А ми все ще сиділи, як приголомшені. Ми ніяк не могли розгадати дідової такої цікавої нам таємниці. . .

* *

Закортіло мені збігати до дуба. Як стемніло, через тинок кличу приятеля-однолітка:

— Степане, катнемо нагору?

— Напосілася сестра, щоб нарубав хмизу. Махнемо завтра.

— Та ж чув, завтра дуба вже не буде.

— А-а-а. . . — завагався приятель, —

сестра настирилася. . . — I по хвилині:
— Та нема дурних — хай сама рубає.
Гайда! Подумаєш, знайшла послушного.

Ми неслися городами, садками, розгалуженим ярком; обривали гудиння, збивали листя, згиали, а то й обламували гілля. . . Шугали в темнозелені хащі і виривалися із них, і вискакували зразу ж на гаяловині. . . Аж ось з гаяловини обсунулися в рів, а звідти стрімголов полетіли у провалля. I що ж? Як лише наверх відряпались, трішки пробігли, — і тільки на пагорб силкуємось зійти, як нам місяць, що протискається з-за хмар, прямо в обличчя — плюсь! Та ще ж який бо місяць — аж-аж такий іскристий і такий обкупаний — ну просто так і проситься, щоб його вишиваним рушником яка добра душа втерла.

I тепер уже нас троє вигоном біжить: ми — один за одним стежкою, а повнолицій — збоку, понад вербичками, понад тополями. Ми — стриб-плиг! — а місяць ще прудкіший — гоп! — і вже попереду мандрує; ось він досягнув дуба і вже хотів був проскочити крізь його розхилисту гущиню — аж враз угорі на шпичасту галузку, невдаха, й настро-мився. . .

Захекані, ми повалилися ницьма під деревом. . .

Передихнули й сіли, на стовбур поспиравшись. Атиша довкола — неуявна! Така густоблакитна та пахуча — ще й щедро скроплена місячною позолотою.

Скільки то тут сині-тиші! Сила-сіленна! Здається, коли б її в мішки збирати — можна було б наскладати гарбу таку, що височіла б аж он не знати куди, аж під самі хмари — і то всієї, видать, не позабирати.

— Чуєш, жаба обзывається!

— А й справді!

— I цвіркун як розходився!

— Ага. А птахи заливаються. I, чуєш, у селі пугач подав голос — так наче заходився плачем,

— Пугука, клятий, на біду.

— I глянь, дим он із хат підганяється вгору. I як звивається. . .

— Як свічки в небо. . . I щось, слухай, співає. . .

Співає. . . О, ні, я помилився! Ніякої мовчанки тут нема. Тут з кожної клітини спів нестримний проривається. Такий хороший, свій, він несеться звідусіль і приворожує, обгортав все непереможним чаром.

О, голубизно, синь моя степова й до запаморочення духм'яна! Скільки в тобі відзвуків, відголосів! I вони вже не вміщаються в тобі, і через твої зеленаві вінця вихлюпуються й все далі й далі розпросторюються кудись у безвість. . .

Як я цього раніше незугарний був почути?! Ось уже з гречки відзвивається сопілка, з пшениці — ледве-ледве виспівує скрипка, а з села — не пугач! — всіма струнами бринить-дзвенить бандура. . . Тут біля дуба зустричаються всі пісні, що колись співалися і дотепер співаються — але й до цього часу ще всі вони на повні груди не проспівані. . .

— Степане, слухай! — злегка штовхаю я товариша. — Правду дід казав: під цим дубом козак ночами безпестанно грає.

— Не вір. То казка. Козак у землі.

— Він з-під коріння грає. Я, Степане, здогадуюся. . . Ти знаєш, що мені зараз наймиліше?

— Що?

Я не вмію як слід цього з'ясувати. Як його почати? I з чого? Я попросту не знаю, що мені зараз наймиліше. Мені все любе-любе! I жаби, й цвіркуни, і птахи, і дим, що з хат угору в'юниться, і оця розпросторена й розспівана чиста блакить, і скрипки, пугачі, бандури, бур'яни — все-все мені без міри дороге, і всіх їх мені хочеться руками обхопити й до себе притулити. . .

— Ну, щож замовк? Що тобі зараз наймиліше? А що це ти жуєш?

— Травинку. I з травинкою, поду-

май, попала земля назуби.

— Ото бридка!

— Ніскільки. З-під цього дуба вона якась терпка й наче солодка.

Дебелий лобур хвацькувато сидів на лискучій потворі, що раз-у-раз сичала й кашляла, викидаючи брудночі клубки диму. Ось він натиснув якось важеля — і машина, висунувши наперед залізного кия, оскажено за-гарикала й рвонулася просто на дуба... Ось ще хвилина — і кий зчапав листя, потрощив гілки, швиргонув їх об землю і вгородився в стовбур.

— Не нищіть його! — жінка якась змолилася. — Змилосердьтеся!

— Не можна, бабо, — озвався лобур і при тому метнув погордливий блик жінці. — Шлях до комунізму будуємо.

— На болотяні нетрі йдіть і там товчіться, і там будуйте. А наше поле облишіте! Зупинися!

— Не проси його, жінко добра, — дід Марко вже озивається.

— Кого просиш? Він, бач, і на людину, прости Господи, не схожай. На рогатого, на бугайкуватого скидається.

— Не загорджуй, стара, дорогу! Відступись!

— Не відступлюсь!

— Розчавучу!

— А щоб тебе батьки рідні зrekлися!

Машина гахнула раз-другий — і дуб зрушився, здригнувся. Ще раз залізний кий двигонув, ще раз садикнув — і дерево захилиталося... Ось уже

розколовся грубезний стовбур і навколо нього земля запалася...

І крислатий дуб, звівши догори по-переплутане, подерте, з якого ще пересіювалася земля, коріння, і розкинувшись в притолоченій пшениці понівечене гілля, лежав-конав...

Я вже не міг дивитися. Я відвернувся і пішов додому — також розбитий, потрощений...

— Кусаєш від горя губи, синку?...

— Мені, діду, дуба жалко дуже.

— І я за ним тужу. Але не вкидайся у розпач, сину. Минуть роки — і нові, ще буйніші, на нашій землі виростуть.

— Правда?

— Дід ніколи не бреше.

— Діду, ой як я вас тепер розумію. Ой, як розумію!

— Про що це ти?

— А про того козака, що ви оповідали. Як він палко любив... І як він присягався: «І коли я вмру, і мої kostі з роками на порох перетліють — і тоді, кохана, у кожній тій частинці-порошинці моя любов до тебе немеркнучою зірницею жеврітиме-світити. ме».

— Бачу, ти запам'ятав,

— Само якось запам'яталося. І я тепер, діду, знаю, хто вона — ота кохана.

— Ну хто?

Я хочу дідові сказати і не можу.

— Ну, не плач. Ну, хто ж вона?

У мене зродилося бажання кричати, присягатися. Адже ж у мене велике горе, бо оце ж тількищо, на моїх очах, потрощено, скалічено любов, молодість мою, казку недосказану мою...

«Навчись без суперечки підлягати. В майбутньому це дасть тобі силу на-казувати».

Адмірал Того

**Сотник новітнього Війська Запорозького
Михайло Проскуренко**

ЛИЦАР, ЩО ВІЗВОЛИТЬ УКРАЇНУ
(легенда *)

Є така повідка, що, в часі збурення Запорозької Січі, характерник отаман Дженджелій не захотів піддатись Москалиям і рівно ж не хотів іти під Турка за Дунай. Він зібрав 300 Запорожців і пішов з ними світ заочі.

Коли запорожці прийшли до гори, прощаючись навіки з Рідним Краєм, їм вийшов якийсь дід назустріч і запитав:

— Чого прийшли сюди ви, діти?

— Січ нашу москалі спалили, зруйнували, волю задушили і Козацьку Мати-Україну в кайдани закували. Тож нема де нам подітись. З москалями нам не жити й до бусурменів іти вприйми — серце не лежить. Нехай камінням краще станем! — Так відповів за козаків отаман Дженджелій.

Кремезна постать діда розігнулась, його вже згаслі очі заіскрилися вогнем, зітхнув старий тай каже:

— Скидайти, діти, ваші шаблі та всі до одного.

І здіймали мовчки запорожці дамаські шаблі, що тисячі голів ворожих постинали й на купу перед дідом їх зложили.

Поглянув дід навколо, очі вгору зніс — і полумінь велика спалахнула. Стопилися шаблі в огні, неначе б то не криця була, лишенъ віск.

От розгорнув дід попіл і вздріли всі великий меч, зобидвох боків гострий та блискучий, але тяжкий, тяжкий...

— Попробуйте-но, діти, хто з вас цей меч здолає підіймити! — Озвався зтиха дід.

І пробували всі та силкувалися, але для кожного він був тяжкий.

— А нумо, пішліть гінців за річку, за Дунай, чи не знайдеться козарлюга, що зможе зрушити цього меча.

Гінці, як вітер, полетіли, і ось на коніх швидокрилих Братерство Січове прийшло зза Тихого Дунаю.

— Попробуйте-но, діти, хто з Вас цей меч здолає підіймити! — Озвався зтиха дід.

І пробували всі та силкувалися, але для кожного був він тяжкий.

— То шліть гінців на Кубань, бо й туди пішла козацька запорозька сила.

Соколами полинули гінці, і на братній голос озвалося й присунуло Козацьке Товариство знад Кубані.

— Ну, щож? Пробуйти і ви цього меча зрухнути! — Озвався знову зтиха дід.

І пробували всі та силкувалися, але для кожного був він тяжкий.

— Ой, бачу, дітки, що нема такого межи вами, хто б подолав цей меч один підіймити! — Промовив сумно дід.

— Повідь, дідуся, нам, а хто ж його підійме і хто з ним зможе воювати? — спітав отаман Дженджелій.

— То буде, сину, козак з козаків, якого ще не бачив світ!

— А як же буде зватись він? — спітав ізнову отаман Дженджелій.

— То буде, сину, з поміж лицарів могутній лицар, ще незнаний. Цей меч в його руках пером легеніким стане. Ним волю він здобуде, і лише тоді всміхнеться радісно стара Козацька Мати-Україна.

— А як же буде зватись він? — Отаман знову запитав.

— ЕДНІСТЬ буде йому імення. Коли у боротьбі з'єднається брат з

* З архіву Василя Ємця — козака новітнього Війська Запорозького.

братом, коли серця в одно зіллються, провім покотилося, відбилося лу-
коли запроданці й зрадники **переве-** ною об Кавказ і за Карпатами озвав-
дуться! — Прорік востаннє сивий дід лось:
і крізь землю провалився.

А навкруги все зашуміло, загуло:
— ЄДНІСТЬ! Як грім в степу Дні-

— ЄДНІСТЬ
КОЗАЦЬКА ЄДНІСТЬ!!!

Докія Цапко

ЗА ІДЕАЛИ КОЗАЦТВА УКРАЇНИ

*Братам своїм, що терплять зло недолю,
Що є чужими в рідній стороні,
Понесемо плоди змагань за волю
Й життя оновленого обрї ясні —*

*На прапорі своїм ми написали:
Відважний духом будь у боротьбі,
Нам вірність ідеалам завіщали
Славетні лицарі козацької доби.*

*Немає вищих ідеалів в світі —
За ідеал відвічний козаків,
Ми несемо в оздобленні новітнім
Здобутки слави з джерела віків.*

*Ми в єдиності братерській непохитні
І носій незгод не треба нам,
Що чвари затівають непотрібні,
Які на руку нашим ворогам.*

*Хай множаться й свій край не забувають
Станиці козаків на чужині.
Хай ідеали зірками нам сяють,
Указуючи путь в майбутні дні.*

«Хто хоче в обороні християнської віри бути насадженим на паль, бути четвертованим, втратити голову і пізнати тортури, хто готовий віддати життя за святий Хрест і не боїться такої смерті, той нехай іде до нас»...

(Заклик українських козаків 16-го ст.)

Л. Р. Суслік

КОЗАЦЬКИЙ ДУХ НЕВМИРУЩИЙ

Читаючи україномовні радянські часописи й книжки, друковані за останні роки в Україні, помічаемо, що серед українських людей там відроджується туга за козацькими часами. Кілька років тому надибали ми нотатку про те, що лише за один рік, чотири абсолювенти університету захистили свої наукові дипломні праці на тему «1918 рік в Україні», себто простудіювали матеріали про добу постання новітньої Гетьманщини. Правда, що наступного року після тієї газетної нотатки «стався» підпал бібліотеки-архіву в Києві.

Останьо прочитав я «Собор» О. Гончара. Як відомо, цю книжку заборонено радянською владою на Україні і винято там з продажу, а на автора посыпалась нагінка з боку прислужників Москви. Чому ж москалям так немилій той твір «Собор»? Очевидчаки тому, що книжку уквітчано перлами Козаччини. Подаю тут кілька витягів з тієї книги.

На сторінці 89: «Після зруйнування Січі, в потьомкінські часи, повержені запорожці заснували монастир у цих місцях, у плавнях, що належали раніше одній із окраїнних запорозьких паланок, і буде незламлений наш дух жити у святій цій споруді, наша воля сяятиме в небі більш недояжних бань. Шаблю вибито з рук, але з серця не вибито духа волі й жадання краси! Наша непокора в цім витворі стане серед степів на віки.»

На стор. 95: «А що, коли це є справді... шедевр? Наш, козацький шедевр.»

На стор. 113: «Рідко якого забракує комісія, а то один в один, як переміті. Сини краю козацького. Міць! .. Надія!..»

На стор. 194: «Слухаєтишу старий. Дзвони козаччини йому гудуть. Но-чами тіні минувшини населяють уро-чища Скарбного, з ним лише й спіл-

кується нічний рибалка Лобода Ізот. Вусаті, трьхсотлітні запорожці, буває десь вогнище розведуть, лежать, люльку курять, консервні бляшанки знічев'я розглядають. Вуса погладжують котрийсь із курінчаків: «Що во-ни з цих бляшанок вживают? І які вони тут є теперішні? Чи є лицарі серед них? Чи самі гречкосії? Не може ж так бути, щоб лакизи та казенники, круглі та трусії? Бо ж з усього найгіршого, що може бути в людині, душа заяча, душа раба!»

На стор. 189: «Чому пісень не співаєте, а слухаєте тільки готові з отих коробок? Чому навіть сміх Ваш не схожий на той, яким сміялося козацтво?»

На стор. 212: «Сивий вус при світлі вогнища сріблясто блищить — усміхом привіту чи насмішки. Запорожець живий! З куріння! Із снів, із видінь Великого Лугу — просто до них, до яскравого їхнього вогнища. Курінний або бунчужний, що триста літ пролежав під сивим курганом Сарматських степів. Але чому ж замість списка буденне весло в руці? Чому в капелюсі химерному — капелюсі металурга від печей.»

Кожний патріот-державник, немінуче буде носієм невмирущого козацького духа, та буде прагнути до відродження козацької самостійної України... Відкрито голосити це твердження тепер в Україні є дуже ризиковано, бо Москва за це тяжко карає...

Але ж хто нас у вільному світі карає, що ми ще сторонимося Козацької Ідеї і що так багато іді і насмішок ще досі пишеться по сторінках діякої української емігрантської преси по адресі Козацького Руху, по адресі козацької держави за новітнього часу відродження України 1918 року.

Невже ми належимо до тих, що їх окреслює Гончар, що у них: «душа заяча, душа раба»?!...

3. Різників

З МИNUЛИХ ДНІВ ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА *

В числі 31 часопису «Новий Шлях» з великою приємністю прочитав опис свята, яке влаштувало Т-во Вільних Козаків, присвяченого голові Директорії, Головному Отаманові збройних сил української держави, сл. п. Симо-

ками, даючи їм утримання, зброю, а де- коли й коней. Коли ще не було української армії, вільні козаки брали на себе обов'язки зберігати спокій, охороняти банки і державні скарбниці й боролися з анархією. А коли ненажерлива

нові Петлюрі. Радує і те, що вільне козацтво, продовжує свято зберігати традиції борців за кращу долю українського народу.

В цім короткім нарисі хочу розповісти про ту освідомлючу роль козаків, коли Україна піднялась до боротьби й почала будувати свою незалежну державу.

Весна очікуваної волі зогріла нашу страдницю й народ, що скинув з себе кайдани й розпростер свої крила до праці. Зараз же на початку революції виникають організовані ряди вільних козаків, як народної міліції, за старими січовими традиціями. По всій Україні, в селах і містах, постають відділи Вільного Козацтва, спочатку самочинно, а потім оформлюються в повітові, губерніальні відділи на добровільному вступі. Села піклувалися своїми коза-

Москва почала посылати свої орди на Україну, щоб знову накинути ганебні кайдани неволі, вільні козаки хоробро боролися прости ворогів. Багато з них своєю молодою, горячою кров'ю зросли наш чорнозем і вписали нові сторінки слави в історію України.

На терені бувшої нашої славної Запоріжської Січі — Катеринославщині, у великій кількості постали вільні козачі відділи, організаторами яких були брати Горобці. Походили вони від старої козачої родини Гробців (москалі перекрутили їхнє прізвище на Воробйови). Вони організували свої загони з робітників та дооколичних селян. У боротьбі з червоними, обидва полягли хороброю смертю.

В Новомосковськів повіті, де я перебував, також діяв кіш вільного козацтва. Повітовим отаманом був Сто-

рубель, а помічником — Язиковський. Новомосковськ — це бувша Січова Самарська паланка, переіменована царським урядом; українськими залишились лише назви вулиць: Гетьманська, Січова, Запорожська, Воронівка, Поділ й ін. В місті й почині стоять старий запорожський собор, про який О. Гончар писав у своєму романі і який був знищений комуністичним урядом в совєтській Україні. А в Самарському лісі зберігся Миколаївський січовий монастир. Місцевим отаманом тут був син фельшера студента Гавриленко. Коли був проголошений Четвертий Універсал, то на майдані, коло собору, вільні козаки проголосили Великі Скрижалі Волі.

До козаків приєднувалася вся селянська молодь: студенти з місцевих гімназій і семінарій, найбільше з сіл: Підгородні, Мануйлівки, Кам'янка й ін.

Багато енергії вложили козаки у створення ладу у тих місцях, де вони перебували, вони ж очайдушно боролися з окупантами й поклали свої голови за землю українську. У вінку слави імена двох Сторубелів (батька і сина), Язиковського, Гейка, Свердули й ін. Вічна слава їм від земляків Новомосковського повіту.

І так скрізь, по всій Україні, в той горячий час творення нашої держави, найбільш численним було вільне козацтво в Полтавській губернії. Організував його Шепель, про якого лунала слава, як про великого організатора.

А як же ставився до вільного козацтва наш тодішній уряд? Сумно, сумно, а треба правду сказати. Члени уряду, вихідці із соціалістів, не в силі були зразу ж позбутися своїх партійних догм, в які щиро вірили. Бачили великий національний запал козаків, бачили відданість національній справі, але недооцінювали того, не подава-

ли їм жодної опіки, а супротивно шкодили їм, вважаючи їхні діяння реакційними.

Історія докаже всі помилки, допущені в той важливий для нашого народу час. Про одну з них пригадаю тут.

Це було в 1918 р. Пішла вістка, що Москва посилає Муравйовські орди на Київ. Вільне козацтво негайно кинуло клич: боронити столицю! Найчисленіше Полтавське козацтво на наказ отамана негайно рушило на Київ. До них приєдналися козаки з інших губерній, щоб допомогти невеликій нашій армії. Але сталося інакше. Від прем'єра Голубовича з Києва телеграфічно прийшов наказ: припинити поїздку вільних козаків. Ті були вже на ст. Знаменка. Залізничні начальники відмовили козакам вагонів, і вони мусіли повернутися назад. Це дуже обурило козаків, які зрозуміли, що уряд не потребує їхньої допомоги. Це дало змогу ворогам повести облудну агітацію, здеорганізувало деяких рядових козаків, які покинули свої загони. Деякі з них пізніше вплилися в ряди Української Армії.

Згодом Голубович оправдувався, що до Києва із Англії повинні були прибути англійські соціалісти, щоб ознайомитися з працею Українського Уряду, який боявся, що козаці загони здеорганізують столицю.

Український Уряд не вважав за потрібне використати війовничу силу 300 тисяч вільних козаків, які в кожну хвилину були сповнені рішімості обороняти свою Батьківщину від московських поневолювачів і на випадок потреби зложить свої голови в обороні за волю українського народу.

Щирий привіт і найкращі побажання шановним вільним козакам в Канаді й Америці від уже старого козака з Самарської паланки.

* («Новий Шлях» ч. 43, Вінніпег, 26 жовтня 1968 р.)

Тарас Максимович

МОЯ УЧАСТЬ В ОБОРОНІ КИЄВА

(уривок спогадів учасника)

ВШановний Автор прислав до нашої редакції свої спогади під загальною назвою «ОБОРОНА КИЄВА». В першій частині своєго рукопису він наводить факти оборони Правобережжя України від першої навали червоно-гвардійської московської армії, яку відбив і розторошив ГЕНЕРАЛ ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ зі своїм 1-м Українським корпусом і Українським Вільним Козацтвом, спасаючи тим столицю Київ і Українську Центральну Раду від розгрому, а всю Україну — від негайного флюндрування. Далі автор оповідає про боротьбу проти большевиків на Лівобережжю України, що й провадив ОТЧИМАН СИМОН ПЕТЛЮРА зі своїм Гайдамацьким кошем та також Українським Вільним Козацтвом і про його перемогу над большевицьким повстанням в Кисві і здобуттям арсеналу. Тому що ті події в загальних рисах є певно відомі ВШ читачам та тому, що у нас набралось стільки матеріалів, що в цьому числі не хватає вже місця, то редакція рішила помістити тільки другу частину спогадів ВШановного автора під поданим вище заголовком з епізодами його особистої участі в обороні Києва.

Редакція

Був я 18 річним юнаком, коли по закінченні Київської Залізничної Школи в 1918. році працював на ст. Київ ч. 1. «товарова» — відбував практику «чертового». В той час за 1-ої світової війни, Київ був базою постачання всього Південно-Західного Фронту. На ст. Київ 1. було скучено біля 1000 вагонів із різним військовим майном як-то: зброя, амуніція, медікаменти, військовий одяг і харчі. Отже, треба було боронити станцію, щоби це все величезне військове майно не дісталось в руки більшовицьких повстанців.

Ранком 29. січня була наскоро сформована сотня Вільного Козацтва, до якої зголосилося десь до 50 осіб службовців станції. До цієї сотні зголосив-

ся і я. Сотня озброїлась зброєю із вагонів; то були легкі кавалерійські карабіни, револьвери, ручні гранати і скоростріли Люїса і Кольта. Харчі доставали із вагонів; це були м'ясні консерви, сир, сухі овочі, але не було хліба. З сотні одні були на становищах, другі підносили набої і наладовували кулеметні ленти. Станція була оточена зо всіх сторін більшовицькими ватагами, які намагались за всяку ціну прорватись на станцію, щоби пограбувати те велике військове майно, що знаходилось у вагонах і пакгаузах, особливо зброя і амуніція. Всі напади відбивалися вогнем нашої сотні. Станція була відрізана від штабу оборони міста. Телефонний зв'язок був знищений. Не було води, бо міський водогін спочатку був занятий червоними. Червоні установили скоростріли на висоті паротягової вугільної естокади, на даху Сухарного Заводу, і на високому будинку Совської вул., що підходили до самої станції. Вогнем цих скорострілів червоні паралізували весь рух на станції. Приходилося перебігати з місця на місце, крадучись по під вагонами. Десь на третій день бой до на станцію прорвались троє старшин артилеристів. Ці артилеристи стягнули із вагона платформи три трьохдюймових гармати, установили їх за рампою і першими стрілами прямим ударом розбили навколо станції більшовицькі кулеметні гнізда, після спрямували свій вогонь на арсенал і на Залізничні Майстерні і дуже допомогли у здобутті цих об'єктів.

Цій батарії було присвоєно звання: імені «Перша Товарова». Так, день за днем відділи нашої сотні відбивали ворога, не давали йому можливості прорватись на станцію. Під час загального наступу на звільнення міста відділ нашої сотні вів наступ по Велико-

Васильківській вул. аж до Хрещатика.

Тим часом армія Муравйова, підійшовши до міста, повела загальний наступ на Київ. Із за Дніпра безперестанно більшовицька артилерія громила місто. Більшовицькі стрільна почали досягати нашу станцію, почали горіти вагони, прийшлося їх розчіплювати і плечима розкочувати горіючі вагони, щоб не дати розповсюдитись вогню. Надходить ніч, вогонь із за Дніпра посилюється, в окремих частинах міста повстало пожежа. Більшовицьке стрільно влучило у вагон-цистерну з керосином, знову пожежа, повстала небезпека, що ціла станція може вибухнути у повітря, бо скрізь у вагонах і пакгаузах було повно амуніції.

Нарешті, згідно наказу, почався відворот. Крадучись по під вагонами вийшов я в напрямок на головний залізничний двірець. Проходячи недалеко, де мешкав на Соломянці у жидів, заскочив туди. Господиня жидівка зустріла мене здивовано: де я взявся у таку страшну ніч. Стомлений приліг на канапу і заснув, як довго спав не знаю. Розбудила мене господиня і просить, щоб ішов десь із хати, бо вона боїться. Каже що у день приходили за мною якісь озброєні. То були червоні.

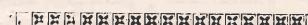
Вийшов на подвір'я, темна ніч, бій зтих, де не де було чути одиночні постріли, місцями доторала пожежа, на станції доторали вагони. Рішаю, що я, як службовець, піду назад на станцію, цікаво що там робиться, яке там військо порядкує? Вирвав у чоботі ухо, засунув туди посвідку Вільного Козацтва, у кишені револьвер Ноган, і з одними залізничними документами прийшов на станцію. Якесь невідоме військо. Одні сидяче сплять, другі вартують. Вийшов на верх, темно, пусто. Хотів було уже лізти під дах, як два червоні кинулись за мною. РРУКИ ВВЕРХ! Зустрілись на сходах забрали із кешені револьвер і повели до штабу. Штаб їх містився на терені

шпиталя і коли привели мене туди, то обслуга шпиталя — росіяни відзначали мене і сказали хто я такий. Там я побачив нашого одного старшину-артилериста. Нас заарештували і відправили на Деміевку на станц. Київ 2. до штабу самого Муравйова. По дорозі ми довідалися що по місту ідуть розстріли. Прибули на Деміевку привели мене перед очі самого Муравйова. Він, перевіривши мої папери, а були тільки залізничні, наказав мені поочекати у станційній почекальні. Там у почекальні я посидів може яких 10-15 хвилин, увіходять двоє червоних вояків з багнетами на крісах, один старий, бородатий карап «ополченець», другий молодий червоногвардієць. Тоді я був здоровий, високий і верткий. Увійшли і до мене «ІДЕМ!» Я думав, що поведуть до якогось вищого штабу, але все ж таки насторожився. Це була північ, десь біля 2-ої години ночі. Вийшли із станційного помешкання на колію. Бачу щось не те... Ще більше насторожився, стиснув п'ястку, а тут один другого питає: «ГДЕ-Ж ТОТ ШТАБ?» та вмить розвертається і з усієї сили багнетом мене у лівий бік, прямо під серце. Я скочив як кіт, і відбив другий удар багнета, схватив рукою за багнет, почув у руці цей російський чотирехграний багнет, і зі всеї своєї сили, а вона тоді у мене прибавилась, рвонув його набік, зваживши на землю червоного. Другий старший бородатий карап побачив, що той упав, і став тікати. Я поза вагонами як кіт вискочив за станцію і вверх по Диміевці вийшов на поле і на ранок прийшов на ст. Жуляни, що знаходиться 11 км. перед Києвом. По дорозі мої втечі аж до Жулян не зустрінув живої душі, всі поховались перед червоними. Із Жулян прийшов через Боярку до Василькова. У Василькові зустрів частини Полуботківського полку, що тримали нейтралітет. У Василькові відповідаючи розглянув сліди удару баг-

нетом. У мене у боковій кишені моєї шинелі були мої залізничні папери, між якими була залізнична продовольча книжка товщиною у палець. Багнет попав у товщину паперу, пробив шинель, а паперу не пробив. Таким чином продовольча книжка спасла мені життя.

Після Василькова я прибув до оселі моого тата що мешкав у Фастові. Дходячи до двору, побачив тата, що виїждав із двору підводою. Зустрів мене із радістю і каже: «Я оце виїхав, щоби їхати до Києва тебе шукати,

бо мені сказали, що тебе убито у Києві». Я залишився на Україні, але все рівно мене викрили аж у 1914 році після убивства Кірова у Ленінграді і як антисовєтський елемент, засудили на розстріл (при обшуку знайшлиревольвер). Просидів 12 днів у Київській Лукянівській Тюрмі у камері смертників. Після прийшло із Москви помилування, замінили розстріл 10 роками лагерей. Відбував у Омську, Ново-ібірську. І тільки події 2-ої світової війни «дотерміново» звільнили мене із тaborів, бо треба було людей на фронт.

Волощук

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ТЕРОР В СТАНИЦІ КАТЕРИНІВЦІ НА КУБАНІНІ (Спогади самовидця)

Для жорстокого терору на Кубаніні московські комуністи запровадили спеціальні «карательні загони», що їх розіслали по всіх областях, районах, станицях і хуторах. Такий каральний загін прибув у березні 1918 року у Єйський район у станицю Катеринівку. Нікого не питуючись, той загін почав наставляти управу з іногородніх москалів, а місцеву козацьку управу станичну ліквідувати. Боротися не було кому: молодь і козаки середнього віку ще були на фронті, а козацькі батьки не в силі були відстояти свою управу від напасників большевиків. А ті вороги-москалі в день свого вступу в станицю, вночі о годині 12-ї заарештували отамана станиці Степана Рудька, станичного писаря Якима Костенка, військового писаря Івана Кушніра, учителя Сергія Ткаченка, заступників отамана — Петра Яковенка і Ялесея Барабаша, церковного старосту Синефона Харченка та довірених — Івана Савченка, Андрія Волощука, Федота Іващенка і козацьких старшин: осаула Івана Дикого, поручника Івана Воронина, осаула Івана Кузена, хорунжого Григорія Харченка, прaporщика Івана Косача

та багато інших, що їх прізвищ тяжко пригадати. Всіх заарештованих вивезли на станцію Криловську, де був большевицький штаб і на д'ягуй день о годині 4-ї дня прилюдно розстріляли. Їхні господарства реквізовано а родин викинуто на вулицю. Плач дітей і тужіння матерів стурбували все населення. Такий саме терор комуністи чинили по всіх станицях Єйського району.

Другий подібний терор зробили ті бандити у травні 1922 року під pretextом «чистки неблагонадійних». Одного дня о годині 4-ї прибув в станицю батальйон москалів під командою Булатова. Вони, в'їжаючи в станицю, зразу оточили її з усіх сторін та обсадили вулиці вартовими. Із станиці нікого не випускали а одночасно їхні «дозори» збирали в степу всіх чоловіків у віці від 14 до 60 років і зганяли в станицю. Це був час весняних робіт і всі чоловіки були на полі. Тоді нарід дуже бідував через голод, бо тоді радянська влада «викачала весь хліб під мітлу». Багато людей тої зими згинуло від голоду та Булатов на те не зважав. Він тримав людей по три дні на мітінгах без їжі

і води. Цей садист робив це навмисне, щоб причинити більше зла й муки народові і тим тішився. Тоді десятки людей повмирало і по станиці пішов сморід, бо Булатов не дозволяв ховати померших, доки козаки станичники не видадуть всіх «підозрілих». Коли ж Булатов того не діждався, то вночі за допомогою «іногородніх» мешканців станиці арештував у ночі 23 козаків. Це були зовсім невинні люди, добре козаки і найкращі господарі. Їх прізвища: Іван Сусь, Терентій Євко, Полькарп Євко, (рідні брати), Грицько Шкурко, Федір Косач, брати Іван і Олександир Середини, Дементій Косуля, Митро Медовник, Микола Іващенко, Андрій Волощук, Леонід Костенко, Іван Хорошун, Сергій Стельмах, Василь Барабаш, а решту прізвищ тепер же не пригадую. Це, повторюю, були найкращі козаки, оборонці незалежності Кубанського краю і своєї віри. За це вони віддали своє життя, ставши черговою жертвою бульшевицького терору. . .

Після того кубанські козаки гадали, що на тому вже кінчиться те переслідування. Але 1929 року стався третій напад злодіїв на Єйський район і його станиці. Сталося це в січні місяці. У станицю Катеринівку в'їхали озброєні комуністи і вночі забрали 70 родин козацьких та вивезли в станицю Павлівську, де їх засудили на тяжкі роботи в Сибір і туди вивезли. Та січнева ніч залишиться на довго в пам'яті козаків і її назвали історичною назвою «Варфоломієвською ніччю».

То була страшна ніч. Голосіння жінок, плач дітей, стогони старих людей. Невтримана біль протинає і тепер моє серце. Особливо тяжко було дивитись і чути, коли нещасних вантажили на вози родини з маленькими дітками та коли їх перевантажували в товарові зимні вагони без хліба й води і відправляли в Сибір. З тих мучеників не всі доїхали до призначеного їм місця праці. Дві третини загинули від голоду й переживань. Так загинули Юшко Оників з сином Митром і його родиною та онуками, Лука Шкурко з родиною, Степан Сусь з родиною, Іван Постіл з родиною, Костянтин Постіл з родиною, Ялісей Яковенко з родиною, рідні брати Ляхи Максим і Іван з родинами, Сидір Косуля з родиною, Сергій Турчин з родиною і інші. Це подаю прізвища, що ще збереглися в моїй пам'яті зі свого району станиці, що звався Весела та декого з сусідніх районів — Причипіловки та Лисогорії. Вся бо наша станиця Катеринівка була велика, що мала 2.500 дворів і була поділена на 6 районів.

На цьому кінчаю свій коротенький допис про трагедію спричинену московським комунізмом моїй станиці, як поступово й жорстоко москалі нищили кубанських козаків українців. Козаки впали жертвою того терору за свою Батьківщину й Козацтво.

Гадаю, що цей допис буде на користь для молодого козацького покоління як на еміграції так і на поневолені ще всій Україні і її Кубанському Краю, бо вопіє про святу помсту. . .

«... У козаків закон: або смерть, або свобода. Права і вольності йому більш милі, як життя. Я проллю кров за збереження його свободи. Народ український швидше покине свої осідки, ніж стане рабом... Тяжке ярмо, під яким перебуває московський народ, і до якого він звик, зовсім не надається для того, щоб поработити горду душу козацької нації».

(Слова Мазели в «Мемуарах» д'Азема д'Орвій, Амстердам 1764)

Семен Левченко

ДУМКИ НАД ЯКИМИ ВАРТО ЗАСТАНОВИТИСЬ *

В українській пресі з'явились останньо хоч і скупі вістки, але з них видно, що в американських військах, які кривавляться в В'єтнамі, б'ється також і українське воящтво! Розуміється, це молодь українська, яка досягнувши повноліття, була покликана, як горожане вільної американської землі, відбувати там теж і свої військові обв'язки.

І нічого дивного в тому немає! Якщо ж врахувати сюди і ті контингенти українців, батьки яких давним давно стали горожанами землі Вашингтона, стане ясним — як багацько української молоді знайшлося вже на тих побойовищах! Як багацько вже з них пролили свою кров і віддали молоде життя!!! . . .

Дивлячись на те все, не маємо права бути лише безчинними свідками! Ми, яких молодість пройшла в кривавім змагу з комуністичною Москвою за Волю нашої Батьківщини — України! Яких побратими, українські старшини й козаки густо всіяли степи і лани своїми лицарськими могилами — ми зно-

* Містимо цей допис ВШановного Побратима Семена Левченка, що ноє характер українського патріотичного відгуку проти московського імперіалізму. З огляду на те, що Редакція вважає цей матеріал за дискусійний та бачить певні застереження річеві, засадничі та, навіть, актуально-го характеру, то ми звернулися в цій справі до Ген. Штабу Генерал-Полковника Павла Шандрука з проханням про всебічне насвітлення. Сподіваємось що вже в наступному ч. 3-му нашого журналу дамо його авторитетну оцінку концепції Побратима Левченка.

Редакція «У. К.»

ву мусимо стати до чину!!!

Чому наша молодь, що падає й кривавиться там, на в'єтнамських полях, не може нести своє життя на віттар Свободи — під своїм рідним синьо-жовтим прапором?!!! Чому б'ючись, поруч славного американського війська, не може битись у рядах свого, добре зорганізованого українського легіону?!!

Не хочемо вірити, щоб таке право не було признане тим, батьки яких змагалися з московським комунізмом у сімнадцятих-двадцятих роках, обогоняючи разом з рідною землею весь культурний світ, його християнство, його свободу перед навалою кривавого московського комунізму, що знищенню вільного світу з собою ніс! . . .

Тими поборниками комунізму — були українці!!! Вони були першими бійцями в тій боротьбі!

Світ, увесь культурний, цівілізований Світ — стояв, не розуміючи ще тої боротьби, остронь! . . .

Першенства тих нерівних змагань ми не мусимо і не сміємо комусь відступати!

І тому, підходячи до повищого конкретно, ставимо справу ясно: Світовий Конгрес Вільних Українців (його провід) мусить звернутись до президента й до конгресу У.С.А. про дозвіл сформування Українського Легіону з тих українців, що підлягають покликанню до американського війська (як і тих, що вже служать в американських частинах.) Тоді, гадаємо, як повстане Український Легіон, — охотників серед української молоді (як і серед старшого громадянства) — знайдеться чимало!

Розуміється, що в клопотанні про дозвіл мусить бути пригадано хоч конспективно, про всю боротьбу українського народу на рідних землях з сімнадцятого по двадцять перший

рік і через усю другу війну. (1-ша Укр. Дивізія УНА та УПА).

Це буде найкращим доказом на наше право!!!

Може хтось заперече й скаже: «Так! Але наші батьки, як і ми пізніше, боролись з московським комунізмом! І на своїй землі! Чого ж маємо боронити землі чужої?

Відповімо: «А південно-корейці? Їхня ж ціла дивізія (25 тисяч вояків) б'ється на в'єтнамській землі — за свободу в'єтнамського народу!

А австралійці? А новозеландці?

Комунізм — є комунізм! І ввесь його направляє Москва! Його субсидіює збройно, матеріально ч мораль но!!! Чи ж кому відомо — скільки в тій війні є захованіх і переодягнених «ваньок»?... І «дорадців»?! І «місій»?

Сьогодні вже йде боротьба з комунізмом інтернаціональним! А його

скрізь і всюди очолює наш перший і найстрашніший ворог Москва!!!

Які ж можуть тут бути заперечення? Навпаки, кожному патріотові українському мусить бути ясне: треба вести боротьбу там, де в наступі є комунізм!!!

Нажаль, в нашім емігрантськім житті багато говориться красних слів і про «патріотизм» і про «служення Україні!». . Однак красних слів — замало! Красивої ідеології, ні нащо не придатної — забагато! Мусимо переходити до чину! А, особливо, коли нагода до того є! Такою нагодою на сьогодні є — за всяку ціну поновити нашу збройну боротьбу!!!

Змаг зі світовим комунізмом, який направляє червона, фашистська Москва!!!

Український легіон при американській армії повстати мусить!!!

І це буде наш найкращий чин!!!

Володимир Гайдук-Боберський

**СТАНІЦЯ УВК
ІМ. ГЕНЕРАЛ-БҮНЧУЖНОГО ІВАНА
ОМЕЛЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКА
В ЧІКАГО, ЗСА**

I.

Був це рік Божий 1961-ий. Як і багато попередніх, — він пролітив ко лишинім борцям за Волю України, що перебували на еміграції в Чікаго, не звичайно швидко...

Вже близько пів століття минуло від громких боїв, далеких зимових і весняних походів степами України, наступів і відступів, здобуття Золотоверхого і... остаточного відходу в чужини незнані, — а все те стояло і досі перед очима, немов на екрані. Не давало заснути...

Наче здалека вчуvalися слова:

Очерети у Дніпра питаютъ:

«Де то наші діти ділиться?

Де вони гуляють?

Вернітесь...»

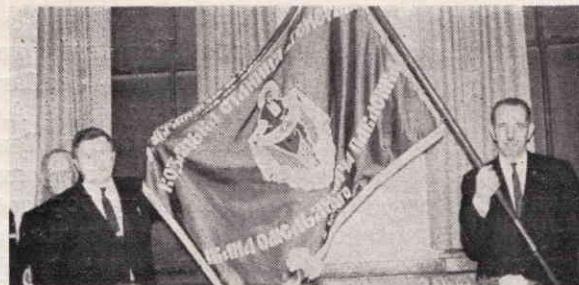
І справді: невже наша віковічна боротьба за волю була даремною? Невже вона отак і закінчилась? Невже пів-тисячолітня козацька ідея навіки похована і забута? Невже даремно і Тарас понад все оспівав козацтво, закликаючи «борітесь — поборете!» і запевняючи, що «встане Україна!...? Невже даремні були і ріки крові, і міліони поляглих борців від часів Байди аж до нині...?

«Не може цього бути! Треба те всім пригадати, відновити, продовжити, завершити...» — Так рішив у Чі-

каго послідовний і правдивий нашадок козацького відважного роду, борець і вояка із крові й кості, Почесний Отаман УВК — Іван Омелянович -Павленко. Занедужавши, занепокоївся він вельми, заметушився, і — немов відчуваючи свій скорий відхід у вищі світи, — кинув гасло до творення станиць організованого Козацько-

Разом із невтомною і вірною дружиною Фатімою, Отаман незабаром створив гурток Ініціаторів Станиці в Чікаго, до якого увійшли ще такі однодумці: о. прот. Микола Литваківський, підполковник Борис Шевченко, др Володимир Трутенко, проф. Василь Іващук та інші.

22. жовтня 1961. р. відбулися пер-

**Прапор ст. УВК ім. Ген. Ом. Павленка
в Чікаго.**

(Тримають побр. Дмитро Ганзюк за держак і Василь Іващук за полотнище)

го Руху на чужині, з ціллю підготови до повороту на Рідні Землі для остаточної фази боротьби за Волю України.

ші загальні збори, на яких засновано станицю і обрано її першу управу на чолі зі станичним отаманом полк. Ігнатом Сіренко-Сірим.

**Група членів і прихильників ст. УВК
в Чікаго**

Та не довго довелося Отаманові співпрацювати при новому почині. Поставивши майбутньому Козацтву свій ідейний заповіт: «...боротись за державне визволення Соборної України, а не за політичну владу» — Отаман упокоївся 6 вересня 1962 року на 81-му році свого звитяжного життя, оставляючи Станицю ще не вповні оформленою, але на певному і правильному шляху. Він відійшов, щоб із небесних висот продовжувати своїм духом вести й зміцняти, нагадувати й заохочувати всіх теперішніх і майбутніх козаків до завершення боротьби за волю.

Поховання Пана Отамана на історичному цвинтарі у Бавнд Бруку, ініціатори Станиці в Чікаро, під сталою заохотою Високодостойної Вдови — Дружини Отамана, незабаром далі продовжували свою творчу працю. Поборовши різні перешкоди, підготовлено нові Загальні Збори Станиці, які відбулися 9 червня 1963 року під проводом д-ра В. Трутенка. Тоді то й одноголосно ухвалено наіменувати Станицю «Станицею УВК імені Генерала Івана Омеляновича-Павленка». Отаманом Станиці вибрано полк. Бориса Шевченка. До керівних органів ще ввійшли: проф. Василь Іващук, посестра — пані Генералова Фатіма Омелянович-Павленко, Сотник Андрій Новицький, інж. Теодор Чорнобай, учит. Іван Лукашевич, побр. Іван Бусел, побр. Юрій Коломиєць, побр. Андрій Сидорович, др. Володимир Трутенко, полк. Антін Кущинський, побр. Юхим Ткалич, інж. Микола Чопівський, Хор. Нестор Несторенко, побр. Володимир Палій. Капеляном Станиці обрано побр. Отця прот. Миколу Литваківського.

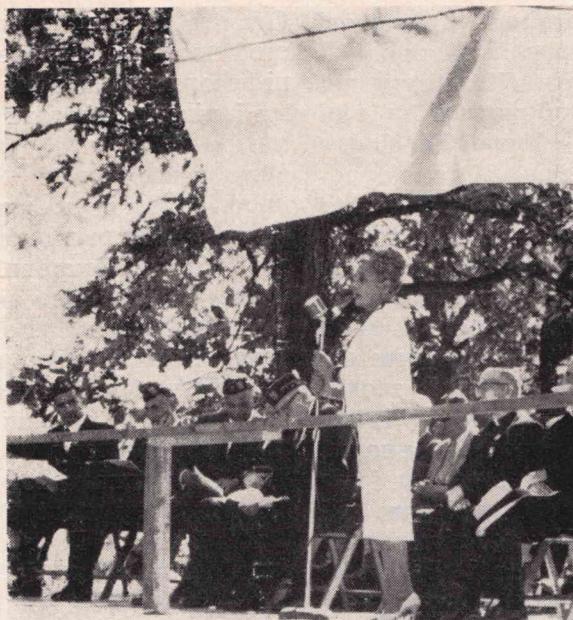
Між важнішими постановами Зборів була справа підготови дискусійних вечорів і доповідей для зростаючого членства, та потреба чимскорішого виготовлення прапору Станиці.

В Станиці розвинулася жвава діяльність. Під енергійним проводом

Отамана Станиці і всієї управи членство зростало. Відбувалися часті чайні вечори із панелями на політичні теми і цікаві реферати на козацьку тематику, які виголошували: ген. Й. Мандзенко, полк. А. Кущинський, проф. В. Іващук. Започатковано щорічне вроочисте відзначування козацького Свята Покрови. Часто до співпраці, при організуванні важніших виступів, станиця запрошуvalа Міжкомбатантський Комітет в Чікаро.

Найбільшою вроочистістю цього періоду в житті станиці було Свято Посвячення Прапору Станиці, що відбулося 8 листопада 1964, в другу річницю похорону свого Основоположника й Патрона — Генерала Івана Омеляновича-Павленка. На прапорі вишило Ікону Матері Божої — Покрови. Ціле свято складалося із трьох частин: 1) Посвячення Прапору з Молебнем у Соборі Св. Володимира, що відбулося при участі численного духовенства чікаського деканату на чолі з Генерал-Хорунжим УВК, тодішнім о. Архіпресвітером, а теперішнім Преосв. Єпископом Олександром Новицьким; 2) Вроочистого Бенкету із Словом Військового Отамана УВК, Ген. Івана Цапка; 3) та Концерту, в якому взяла участь Капеля Бандурристів Ліги Української Православної Молоді з Дітройту під мист. керівництвом Петра Китастого, Оркестра СУМА з Чікаро, та з сольовими точками маestro Григорій Китастий і співачка Віра Кириченко та з рецитаціями Марійки Іващук і Лесі Кот. З цієї нагоди Станиця видала друком гарну ілюстровану одноднівку з відповідними статтями про свого Патрона, про Козацтво та програмою Свята Посвячення Прапору.

Дальша діяльність і ріст Станиці заповідалися успішні. Але ударом для Станиці стало захворіння Отамана Станиці бл. п. полк. Бориса Шевченка. Виникла потреба нової Управи. На Загальних Зборах 12 червня 1966 р. на Отамана Станиці вибрано Пані Гене-

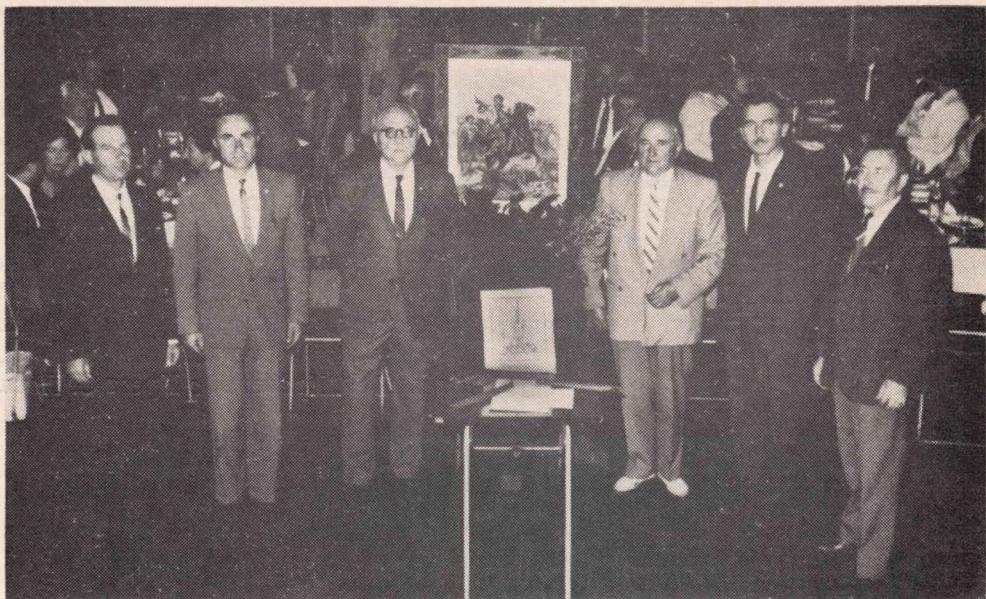

Отаман ст. УЯК в Чікаго п-ні генералова Фатима Омелянович - Павленкова промовляє до Дивізійників на їхньому ювілейному святі 1964 року.

ралову Ф. Омелянович-Павленко, з проханням, щоб вона, як дружина нашого Основника і Патрона очолювала в Чікаго нашу діяльність у цей важливий історичний час. До Управи увійшли ще слідуючі побратими і посети: Ігор Зботанів як заступник отамана та Наталія Лозинська, як скарбник. В скорім часі Ігор Зботанів виступив з числа членів УВК, а на його місце кооптовано Василя Івашука як заступника Отамана та в. об. писаря. На прaporonoсця обрано підхорунжого Дмитра Гандзюка.

В міжчасі до Генеральної Управи УВК із Станиці увійшли такі члени Станиці: Ген. В. Дяченко, полк. А. Кущинський, Військ. Значк. А. Новицький і хор. В. Засадний.

В поточному періоді праці Станиці ставиться головний натиск на соборність козацької ідеології, на її всеукраїнськість. Кожний українець чи українка, незалежно від місця народження, віроісповідання, чи політичного заангажування, — можуть і повинні почуватися козаками і ніщо для них не повинно стояти на заваді, щоб включитися до козацького руху. Під проводом Пані Генералової Ф. О. Павленко Станиця у дружній співпраці з численними Військовими та Громадсько-політичними Організаціями в Чікаго послідовно змагає до кращого співжиття і співпраці між українцями на еміграції. До точнішого опису діяльності Станиці в цій каденці повернемось у дальших числах журналу.

Управа станиці УВК ім. Полк. Івана Богуна в м. Перті, Зах. Австралія. Від ліва: Василь Тимчук — скарбник, Микола Буткевич — реф. хроніки, д-р Осип Менцінський — заст. Отамана станиці, Яків Різник — Отаман станиці, Корнило Іван Медвідь — станичний писар і Осип Желехівський — орган. реф. і зв'язку. (Див. статтю д-ра Осипа Менцінського «Початки Козацького руху в Західній Австралії м. 1. «Українське Козацтво»).

Василь Ткачук

ПОСВЯЧЕННЯ ПРАПОРА

Станиця УВК ч. 5 ім. Гетьмана Пилипа Орлика в Валлєй, Канада постала завдяки ініціативній чинності Обласного Отамана УВК на Канаду полк. УВК П. Федоренка та його заступника Полк. УВК. М. Ковальського. Маючи ж на місці активного і завзятого віданого ідейного Побратима Полк. Знач. УВК Т. Грінченка їхній задум було вдало здійснено. Дня 3 грудня 1967 р. відбулися основуючі Загальні Збори станиці, на яких станичним Отаманом обрано Побр. Т. Грінченка і під його проводом та при старанній чинності членів станичної управи станиця успішно розвинула патріотично-виховну діяльність та приклика-

ла до себе прихильну увагу українських людей доброї волі. Вже скоро станиця придбала за вказівками Генеральної Канцелярії УВК свій прекрасний козацький прапор.

У 42-річчя смерті Головного Отамана Українських Військ і Голови Директорії УНР Симона В. Петлюри постановлено посвятити прапор станиці, який виготовив під-хорунжий Ф. Баб'юк з Рочестер (ЗСА).

В неділю 26-го травня 1968 р. в українській православній церкві Успіння Пресвятої Богородиці козаки і козачки на чолі з своїм отаманом Полк. Значковим Т. Грінченком гордо стали після служби Божої до пропа-

мятного акту, посвячення пропора, що відправив настоятель парафії капелян о. П. Блажук, в присутності гостей, обласного отамана полк. П. Федоренка та його заступника полк. М. Ковалського.

Прегарно виготовлений пропор: одна сторона малинового, друга жовтоблакитного кольорів. На малиновій стороні гарно намальована Покрова Пресвятої Богородиці.

Після посвячення полк. значковий Т. Грінченко, яко отаман станиці, передав пропор чотовому В. Ткачуку,

хиєпіскопа Андрея, Преосвященнішого Єпископа Бориса, військового отамана генерал-хорунжого В. Дяченка, генереального писаря полковника А. Кущинського, сотенного станиці ім. гетьмана Мазепи д-ра І. Чеховського і від творця пропора Ф. Баб'юка. Потім відбулося доручення членам станиці пропамятних відзнак. Нагрудний Хрест Вільного Козацтва одержали: о. П. Блажук — капелян УВК на західню Канаду, адм. хорунжий О. Печатківська, станичний писар чотовий Ф. Кравець, а Хрест С. Петлю-

Члени станиці УВК ім. Гетьмана Пилипа Орлика в Норті Суррей, Канада

який заприсяг нести його гордо та чесно, пам'ятаючи світле ім'я, в пам'ять якого сформовано станицю. Після панахиди по бл. п. Симона Петлюри всі учасники з церкви перейшли до Народного Дому Православної Громади, де відбувся спільній обід, який улаштувало керівництво станицею, та святочна академія на честь Симона Петлюри, яка відбулася раз же по обіді.

Перед початком академії були зачитані привіти з нагоди посвячення пропору від: Високопреосвященого Ар-

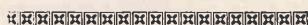
хиєпіскопа Андрея, Преосвященнішого Єпископа Бориса, військового отамана генерал-хорунжого В. Дяченка, генереального писаря полковника А. Кущинського, сотенного станиці ім. гетьмана Мазепи д-ра І. Чеховського і від творця пропора Ф. Баб'юка. Потім відбулося доручення членам станиці пропамятних відзнак. Нагрудний Хрест Вільного Козацтва одержали: о. П. Блажук — капелян УВК на західню Канаду, адм. хорунжий О. Печатківська, станичний писар чutowий Ф. Кравець, а Хрест С. Петлю-

ри юдержав чutowий В. Ткачук. Пропам'ятні відзнаки вручив обласний отаман полк. П. Федоренко. Після цієї церемонії розпочалася програма академії.

Вступне слово виголосив о. П. Блажук. Молитву «Боже, Ти край наш хорони», народну пісню «Вилітали орли» і «Журавлі» виконав церковний хор під диригуванням пані А. Залубняк. Доповідь про значення свята і Головного Отамана Укр. Військ і яко Голови Директорії Симона Петлюри виголосив полковник М. Ко-

вальський. Сольові композиції: «Віє вітер», муз. Заревича, «Іхав козак за Дунай», «Ой казала мені мати» арія Оксани з «Запорожця за Дунаєм», «Прилинь козаче мій», мелодія також з «Запорожця за Дунаєм» — виконала пані О. Печатківська при акомпаньменті своєї донечки Людмили (козачка). Доповідь про ідеологію УВК виголосив обласний отаман полк.

П. Федоренко. Сольоспів «Соловейко», муз. Заремби, виконала пані О. Печатківська, а дует «Коли розлучається двоє» муз. Лисенка, слова Г. Гайнє, виконали пані О. Печатківська з дочкою Людмилою. Кінцеви слово виголосив о. П. Блажук. Національний гімн проспівали всі присутні на цім святі, в супроводі церковного хору.

ПУ-ГУ! КОЗАКИ З ЛУГУ! (про наш журнал)

«меч і перо змагаються за одне»

(народна приповідка)

Поява чис. 1-го нашого друкованого журналу приклала увагу багатьох патріотів, у серцях яких невгласимо жевріла Ідея Українського Козацтва. Тепер та ідея дужче спалахнула, бо знайшла свій видимий відбиток, як її полум'я, на сторінках нашого скромного, ще неперіодичного, органу. Кожний читач по своєму привітав їого появу. Одні Побрратими заговорили між собою, міняючись своїми думками про журнал та підкреслючи, що на їхню думку є в ньому доброго, а що є хибного або що хотілося б в ньому ще бачити. Знайшлисъ такі, що ті свої думки висловили і в письмах до редакції.

Більшість кореспондентів позитивно оцінили значення козацького журналу та зміст його 1-го числа. Але були й такі Побрратими, що одверто та ще й палко висловили свої негативні присуди та невдоволення.

Редакція щиро дякує всім критикам: і тим, що похвалили і тим, що наш журнал зганили. Завдяки бо тим широ-козацьким відгукам редакція упевнилась в тому основному напрямі нашого журналу, який ми собі оприділи перед його виданням. Це напрям соборно-державницький з об'єктивним відношенням до історичної правди бо «правдиве слово і камінь

крушить» та толерованням кожного самостійницько-державного світогляду. Ми підкреслюєм позитивні дії і не роздуваємо нападів, лайок і критики за хиби наших державних мужів з давнього і недавнього минулого.

Цього напряму редакція тримається тому, що вірить, що і ті Побрратими, які хотіли б бачити наш орган тільки скерованим у вузькому напрямі обслуговування лише політичної ідеології будь-якого одного середовища, з часом таки прийдуть до переконання в природній істині, що українська нація, а тому й українське козацтво, складаються з різно-світоглядових мас. А для кращих провідних представників тих середовищ має бути святым ідеалом любити і боротись за одну Україну і за один український народ!

Тому і негативні, часом гарячі, навіть образливі закиди по адресі змісту нашого журналу, а зокрема, з приводу поміщення в ньому деяких знимків ми приймали холоднокровно. Ті закиди послужили редакції як огонь для крашого загартовання леза нашої шаблюки, то є — нашої державницько соборної ідеології. А те, що таких «присудів» ми дістали дуже мало, то і по демократичній традиції це дає вказівку, що напрям нашого журналу є принято більшістю наших кореспондентів.

Тут подамо в хронологічному порядку виписки, а то й цілі листи, що ми їх одержали, як привітання з нагоди випуску першого числа «Українського Козацтва».

... «Мое враженія дуже добре, можна навіть сказати — найкраще. Журнал добре оформленій, цікавий змістом, серед авторів старші і нові особи. Зміст витриманий на певному рівні, не має ніяких «заскоків», як то буває в подібних виданнях. Отже, вітаю Вас з першим успіхом, та щасті, Боже, на майбутнє...»

Централія, Ілліної, 9. 8. 68. Д-р Іван Розгін

**

... «Дістав Ваш орган Вільного Козацтва. Гарно репрезентується, поважний матеріал, лише чи знайдете поважних козаків, щоб читали і вдіржали його при житті...»

Торонто, 27. 8. 1968 М. Поронюк

**

... «Перш за все вважаю своїм прямим і мілім обов'язком погратувати Вам прекрасно виданого, змістового та й з проголошенням певних передбачень журналу УК...»

Трентон, 8. 28. 1968

Павло Шандрук — Ген. Штабу Генерал-Полковник

**

Вельмишановна Редакція!

Одергав від Вас журналі «Українське козацтво». Прочитавши не лише широ дякую за них, а висловлюю здивування і захоплення, що цей невмірюваний вогонь «Козаччина», не тільки жевріє, а горить і навіть палає. Уживаючи термінів — «горить» і «палає», не в пропагандистському розумінні, а в розумінні історично-фактичному. Якщо я не помиляюсь, здається Вінston Черчіл сказав: «Хто не знає минулого, той не буде мати майбутнього». Від себе хочу додати: хто відриває себе від минулого, той не прив'яже себе до майбутнього. Якщо історія — вчителька життя, то хай і вчення її буде для нас послідовне і непохитне. Журналів Ви надіслали малувато, тому я застосував практику «обігового» читання. Надсилав журнали інтелігентним людям: військовим і громадським діячам. Хоч не від усіх одержав ще журнал назад з висловленими міркуваннями всеж загальна опінія така:

«Добра ідея, гарно оформленій, папір і вигляд привабливий, зміст цікавий». Правда, дехто з компетентних осіб висловив думку поруч із сказаним, що із світлими гетьмансько-козацькими ідеями треба дуже обережно і фахово наводити паралелі, торкаючись діяльності УПА і української дівізії. Мені особисто думається, що на цю тему треба конче виступити з кількома обґрунтованими статтями, оскільки вона і в чужинецьких і в наших колах для багатьох представляється стрікатою.

Критикою чи зауваженням редакція не повинна ставити себе в положення розгубленос-

ти. Це такий закон природи, вільного друкованого слова. Але критика мусить бути будуюча, а не демагогічна. Кожний критикуючий повинен знати, що треба висунути свою думку, свою ідею. Читачі дадуть оцінку, допоможуть редакції зорієнтуватись у бажаних інакшедумаючих, але останнє слово належить Редакції, як ідеальній інстанції журналу. З ідеологічного напрямку журналу ніякому разі сходити не можна. Взявши за ідеал Козаччину, Редакція взяла правильний з історичного боку курс, ото ж і тримання цього прапору вимагає сурової послідовності.

Щож я скажу про журнал? Журнал «Українське козацтво» крім вже згаданих прикмет і якостей, має одну найважливішу якість: незамінна ідея — Козаччина, багатий матеріал, найміцніший фундамент під майбутнє, що має бути виховавчим для молоді і потенційним цементом зміцнення нашого національного «Я». Композиційна фотографія чотирьох на стор. 15 захоплююча: дивишся і не надивишся. Я спітав свою дружину, «хто на твою думку країць, як мужчина, Гетьман Павло Скоропадський чи генерал Іван Цапко.» Ми саме розглядали фотографію. Дружина без вагань каже: «Гетьман Павло!» А хіба — кажу — «ген. Іван Цапко, не має вищих властивостей мужчини?» Вона знову дивиться і каже: «О, так, має». І знову ми дивилися, і знову в голос ствердили на адресу всіх чотирьох: «Оце козацькі нашадки, це наша гордість і краса! Слава Козаччині!»

Чи означає таке мое настітлення що я хочу признати чи недооцінити наші військові формaciї: інших часів? Ніякому разі. Якщо мені вільно так сказати, то хочу лише підкреслити, що на кращих зразках треба нам виховувати нашу молодь. І в цьому, саме в цьому найповажніше завдання старшого покоління. Передати найкращі зразки історичного минулого, на ньому розбудовувати майбутнє, не боячись показати наші слабкі сторони, усунути їх своєчасно. На мою думку — це завдання журналу! Ото ж, помагай Вам, Боже!

З признанням успіху і пошаною —
С. Дніпрянський
17-го вересня 1968. Лондон (Англія)

**

... «хоть ми обое пенсіонери й одержуємо невеличку пенсію — яка на доляри дорівнює 12 дол. тижнево, та все таки вирішили поділитись останнім, на таку дорогу нашому серцю справу — як видання журналу «Українське Козацтво». Направду, чи ж не сором українській еміграції, що походе з ко ацького народу і за своє 23-х річне перебування у вільному світі (з часу прибууття нової еміграції) спромоглася видати лише перше друковане число журналу козацької назви і змісту

Козацтво вписало золоті сторінки в історію нашого народу, воно відігравало призначення в українській державі, подібну ролю, що в людському організмі — хребет. Зломити хребет людині — вона стає паралітиком. Подібне

сталося і з нашим народом. Тож хвала редакції журналу «Українське Козацтво», що взяла на себе почесні й трудні обов'язки «костоправа» нашої еміграції...».

2. 9. 1968 р. Реадіна Берг, Англія

Л. Р. Суслик

**

... «Журнал вийшов гарний і змістовний! Думаю, що його майбутність забезпечена, бо рідко буває, щоб перше число було б добре зроблене — то одного бракує, то другого, а тут то все добре!...».

3. 9. 1968, Денвер, Колорадо

Володимир Мошинський

**

... «Я захоплений Вашим «Українським Козацтвом» і статтями в ньому. Там, у тому журналі, цінному, прекрасному, козацька давнина, «старовічина» в вільністю, буйністю, боротьбою і погордою смерти та предківськими чеснотами...».

15. 9. 68

Михайло Ломацький

**

... «Примірник «УК» отримав. Сердечно дякую. Добре уложене — гратулюю».

15. вересня 68. Фінікс, Аризона.

Інж. Микола Чопівський

**

... «Якнайсердечніше дякую за 2 числа так чудово зовнішньо й змістом виданого й велими дорічно зредагованого нашого козацького органу. Маю певність, що вже невдовзі він буде — МАЄ БУТИ! — місячником, що по всенікому світі розповсюджуватиме нашу козацьку славу — славу Україні! «Невмирущість та актуальність козацької ідеї» — КОНЕЧНО треба видати невеликою книжечкою, разом з 4-ма світлинами козацьких отаманів, додавши інші козацькі світлини нашої доби й засипати нею нашу студентську та всіляку іншу українську молодь...».

Ля Хоя, Каїф. 21. IX. 68

Василь Ємець

**

... «Тішуся таким виданням, в якому єсть спогади за козацьких провідників, командирів кошових, за січовиків і всю боротьбу українського народу, який поневолювався польськими наїздниками і комуністично-большевицькими поневолювачами... За таке козацтво і провідників козацьких, які освітлюють козацтво на чужині буду молити Господа Бога, щоб Господь охоронив Вас усіх від всякого злого нападу і болізni та послав утіху на чужині, укріпив ваші сили на довголітнє служіння Богові й Козацтву... Козацтво це безсонний вояка і далеко бачить свого ворога».

Беркс Беркшир, Англія

Волощук

**

... «Дякую за переслання мені направду дуже цікавого, так змістом як і оглядним виглядом, журналу «Українське Козацтво» ч. 1. Бажаю Вам великих успіхів у Ваших цінних починаннях. Цей журнал — це є великий

вклад в нашу військову літературу — за що Вам належиться велике признання й подяка».

Дітройт, дня 1. X. 1968 р.

М. Янов — полковник

**

... «Дякую сердечно за надіслання Вашого ВП. журналу «Укр. Козацтво». Бажаю успіхів. Щасти Вам, Боже!»

10. р. 1968 р.

З правдивою та глибокою повагою і пошаною до Вас

Петро Самутин

**

... «Щиро дякую за журнал... Місто Патерсон можна назвати збіговиськом козаків всякої роди... Тішить мене, що попав мені у руки добрий матеріал та знаю тепер як підходить до них. Пересилаю Вам десять зелених. Як маєте запас журналу, то я ласкаво прошу вишилтіть мені ще...».

1-го жовтня 1968 р. Патерсон

О. Шудрик

**

... «Честь пошана, гордість й слава Вам, що взяли на себе редагувати тяжкий тормоз журнал УВК...».

Вінніпег, 23. 10. 1968 р.

Сот. З. Кондратюк

**

... «Вітаю Ваш орган і святу Ідею, яку Ваш орган поширює. Відродження стародавнього українського та запорізького козацтва та лицарства на підставі віри Христової і любові до Рідної Землі. Ідея ця завжди була найдорожчою для мене, з дитячих літ носим та плекав її в серці свому.

Дай, Боже, щоби Ваш орган поширював надалі між молодим українським поколінням на еміграції оці славні козацькі лицарські ідеали і легенду і будив наш український народ із літаргічного сну, щоби ми іще за свого життя побачили перед своїми очима молодих козаків а в грудях їхніх горів би той священий огонь яким би палали їх чесні лицарські серця до дальшої боротьби аж до перемоги над нашим вічним завзятим ворогом...

Остаюсь з козацьким привітом бувший розвідник злід Крут і славного Війська Запорозького, ветеран канадської армії в другій світовій і корейській війнах».

Регіна, Саск. 31. жовтня 68

Рудольф Яків Федорович

**

... «Прочитав з задоволенням. На мою думку вже давно час на те, щоб ідея Українського Козацтва, яка була в нашій історії вирішальною силою, широко проникла в кола української спільноти...».

Чікаго, 9. листопада 1968 р.

Інж. Т. Бодnar

**

... «Українське Козацтво» прочитав з величим інтересом, особливо Ваші джерельні статті... Здорова це є думка плекати і відро-

джувати історичні традиції. Бажаю Вам успіхів в добром і корисному ділі...».
Стоктон, Каліф. 12. листопада 1968.

Проф. Юл. Каменецький

... «Журнал добре зредагований, цікавий, переконливий...».
Торонто, 12. листопада 1968

Мих. Гетьман

Тепер для об'єктивності подамо скороочено зміст негативних оцінок нашого журналу та головніших закидів по адресі редакції. Таких закидок ми одержали зовсім мало, але їх автори часто висловлювались в різкій формі. Тому, коротко реферуючи ті зауваги й листи, воліємо не подавати імен тих ВШановних Побратимів.

Пан «А» заявив, що зміст числа 1-го «У.К.» починаючи від першої сторінки до останньої є «сама неправда» і приобіцяв доказати своє твердження рецензією, яку він помістить в одному з українських тижневиків, що виходить в Європі, але ту рецензію підпише своїм псевдом.

Дотичному Побратимові редактор відповів авторові такого марканного закиду, що той має багато вогню, але мало хоробрості і мабуть сам себе не певний, чи не занадто помиляється.

Пан «Б» доводить нам, що наш журнал не має своєї «лінії», бо серед авторів статей в У.К. є і гетьманці, і унерівці, і націоналісти. Йому редакція відповіла, що наша «лінія» є не одної якоїсь партії чи групи політичної а загально-національна, державницька. Ми співпрацюємо з учасниками чи прихильниками кожної самостійницької політичної концепції, бо ж українське козацтво є загально-національною силою і кожний автор, що хоче підтримати і узнає історичне значення козацької ідеї є радо вітаній на сторінках нашого журналу. Інакше наш журнал був би однобоким і по своєму духу не загально-національним.

Пан «Г» запитав — чому в ч. 1-му «У.К.» поміщено портрет Гетьмана Павла Скоропадського а не поміщено

портрета Головного Отамана Симона Петлюри і це вважає за нашу «велику хибу».

Пан «Д» навпаки закинув нам поміщення в ч. 1-му журналу портрета Отамана Полтавця Остряниці та Отамана Івана Цапка, яких він кваліфікує як «уенерівців» і іронічно запитує, чи не думаємо ми надруковувати ще й портreta Симона Петлюри?

На зауваги тих двох кореспондентів відповідаємо разом, хоч видко, що вони протилежні по своїй політичній нетерпимості. . . Редакція має ранійше продуманий плян поміщення на сторінках нашого журналу визначних осіб заслужених в історії відродженого українського козацтва. В ч. 1-му помістили ми визначніших **Військових Отаманів**, то є безпосередніх командирів козацьких формаций, а в тому числі і першого з них обраного на Всеукраїнському Козацькому З'їзді 1917 року Генерала Павла Скоропадського, що зі своїм 1-им Українським корпусом, до якого вились і відділи Укр. Вільного Козацтва відбив першу навалу московських більшевиків, розбив їхні гвардійські сили і спас тодішню українську владу і Київ та всю Україну від розгрому. Коли ж він став Гетьманом то відновив і узаконив козацтво, як станову організацію, що її було скасовано московською царською владою. В ч. 2-му містимо портрети **Почесних Отаманів** а в тому числі і Гол. Отамана військ УНР, що бувши перед тим командиром Гайдамацького коша, спільно з яким і з відділами Укр. Віл. Козацтва відбив від більшевиків в Києві арсенал і розбив більшевицьке повстання в столиці.

Іншими мотивами для рішення чи портрети поміщати в перших двох числах, ми не керувались. Вважаємо, що зауваги обох невдоволених кореспондентів Пана «Г» про проголошення «федерації», а Пана «Д» про Варшавський договір — не є темою для

досліджень нашого журналу про обставини, що спонукали й спричинились до тих прикрих хиб. Об'єктивні історики новішого часу їх засовують і навіть не визнають за правосильні. Ми маємо завдання підкреслювати позитивні події, на яких будувалась козацька слава а не ятрити ті моменти, що нас розсварюють і так любі для нашого ворога... А на ч. 3-тє жур-

налу редакція призначила портрети **Почесних Козаків**, щоб їх також увіковічнити на сторінках «Українського Козацтва».

Про зауваги з приводу зовнішнього оформлення ми не згадуємо, бо при їх слушності редакція за браком коштів не може наразі приняти до уваги.

Редакція

В. Несторович

ПОЛКОВНИК БОРИС ШЕВЧЕНКО *

**Полковник Борис Шевченко
(1896 — 1966)**

Зійшлися ми вперше на Шлеську за польських часів. Були ми майже

однолітки, обидва перейшли війну й полон. Він був в російській армії а я в австрійській. Він боровся відтак за Україну, тоді, коли я сидів у Сибіру. Він теж сидів пізніше в тaborах полонених, у Пикуличах і в Вадовицях. Зустрілися ми вже як вільні люди. Він з паспортом Нансена і з забороною поселитись чи виїжджати до Зах. України. Через те знайшов притулок у Зах. Польщі, одружився. Найшов собі дружину польку, так, як багато його побратимів, що їх доля була тотожна.

«Ваш дім буде польський, так як жінка. Ваші діти будуть поляками...» — докоряли ми Борисові. Він з обуренням заперечив. «Ніколи! Я Шевченко...! Мій дім буде український і мої діти будуть українцями!» І дійсно. Позголю собі забігти поперед і сказати, що не тільки з польки, до того ѹ «мазурки», зробив він українку, але прекрасно виховав усіх п'ятьох доньок у патріотичному українському дусі і 4 з них (5-та ще в університеті) повидавав заміж за українців в Чікаго, які в свою чергу виховують тепер своїх діток у тому ж дусі.

Мало того! Шевченко турбувався за своїх побратимів, що теж там жили з

*) У другу річницю смерти св. п. Полк. Бориса Шевченка — члена Генеральної Управи, а перед тим — Отамана станиці в Чікало містимо цей спогад з невеликим скороченням за «Свободою» ч. 240 — 26.XII. 66.

Редакція

польками, і за їхніх дітей і заснував дитячий садочок, а потім шкілку. Мав з ОУН секретні зв'язки, переховував у себе бойовиків, дарма, що «пшодовник» поліції мешкав у тому ж домі. Пізніше спровадив до школки з Рідної іЦкєли зі Львова п. Стефу Худик і зі школки виросла школа, яка обслуговувала Сосновець, Челядь і Бендер. Від 1937 р. став він головою Відділу У. Центр. Комітету з Варшави в Сосновці. Святкував у ньому з громадою Свято Незалежності і Шевченка, а заг. збори мусів відбувати в приявності польського поліцая. Зорганізував хор, світський і церковний, та дбав за церковні Служби Божі.

Так проходила національна робота аж до року 1939, коли то Гітлер почав штурм з Польщею

Всі ми під проводом Бориса Шевченка станули до праці, збудувавши в Сосновці Українське Національне Об'єднання, одиноку українську установу (крім гетьманської), дозволену німцями. Товариські зустрічі, доповіді, проби хорів, концерти, забави а передусім щонедільні Богослужби відбували ми часто у великій власній домівці, а то й у залах, якщо імпрези були більших розмірів.

Радувалась душа коли ми спостерігали, скільки молоді виросло за останній час під доглядом Шевченка, як вона разом з нами гуртувалась і діяла.

Вся ця робота була полякам відома і дратувала їх. Вони писали листи з погрозами, адресуючи їх до Шевченка. Був час, що з засідання в домівці ми, вертаючись, окружали побратима Бориса, готові до оборони.

Народжений на Кубані в хуторі Романовському 21 липня 1896 р., Шевченко був у 1-ій війні приділений до 2-го Кавказького Кубанського полку. Відзначений в боєвій розвідці на фронті був нагороджений 4-го і 3-го ступнія Георгієвським хрестом і ме-

далями тих ступнів. Ранений в ногу під Сокалем у 1915 р., лікувався в київському шпиталі, пішов у школу прапорщиків і знов був висланий на фронт. Там застала його революція. В дивізії ген. Верещагіна перейшла швидко «українізація» при співпраці Шевченка, тоді підпоручника. Був вибраний на делегата на 1-ий Український Військовий З'їзд. Там, у Києві, вписався до Війська. Клубу ім. Полуботка, а Військовий Секретаріат призначив його до запасного Куреня Богданівців. Але він мусів покищо повернутись на фронт і аж в кінці 1917 р. поїхав знову як делегат на 3-ій Військовий З'їзд у Київ. Там він вступив до 4-го Богунівського полку і був приділений до кінної сотні як гастуничкомандира. Цю сотню швидко кинено проти большевиків і вона стояла в боях з Муравьевим до половини січня 1918 р. вже під командою самого Шевченка.Хоч ранений оскалом гранати, він залишився в боївому ладі і був зі своєю сотнею на Софіївській площі, коли проголошено 4-ий універсал.

В лютому 1918 р. Шевченко відійшов з Києва з іншими частинами армії. Ранений в руку їздив 2 тижні на возі, а згодом взяв участь в наступі на Київ. Там Шевченко дістався до кінної сотні 2-го Запорізького полку полк. Болбочана. Наступаючи в бравурній атаці на большевиків, на три чоти ма просів під роз'їздом Тарнавський, кінна сотня порубала і взяла в полон їх більшість. У Полтаві бригада доповнилась і розгорнулась в дивізію (Запорізьку) та продовжувала наступ на Харків. Прочистивши Лівобережжя, сотня була скерована на Крим, беручи дальшу участь у боях. Разом з Запорізькою дивізією, була сотня кинена на північно-східні кордони України, де весь час їх берегла, часто з запеклими боями з большевицькими загонами. Стягнений в резерву до Харкова, Запорізький Кінний Диві-

зіон з ком. сотником П. Дяченком приймає назгу кінного полку Чорних Запорожців уже за Директорії, а Б. Шевченко обіймає команду одної чоти. Полк переходить на Правобережжя в безупинних боях і потім переживає важку долю решток армії УНР, Перший Зимовий Похід, вписуючи останні, славні сторінки в історії свого завзяття в боротьбі за Державність ідучи відтак в полон у Польщу.

Борис Шевченко відійшов з цього світу 16 жовтня 1966 року. Дві панахиди і похоронний Чин в Соборі св. Володимира відбулись у Чікаго при великом здиві громадян, а похоронений він був 21 жовтня в Бавнд Бруку, де я і інші приятелі мали нагоду Покійника попрощати. Відійшла від нас прегарна, характерна, патріотична і жертвенна Людина, вірна справам України до останнього віддиху.

**

ВИКАЗ ПОЖЕРТВ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА» (за час від 1 вересня до 30 листопада 1968 р.)

Зложили:

По 25 дол.: — Василь Ємець і Василь Іващук

По 5 дол.: — А. Шудрик, Михайло Годованяк і Рудольф Яків Федорович

По 4 дол.: — Юрій Скибинецький, д-р Микола Кухаришин, Олена Звичайна з Миколою Млаковим, О. Сематюк і Марія Величко.

По 3 дол.: — Володимир Мошинський і Теодор Бабюк.

По 2,50 дол.: — П. Кашинський.

По 2 дол.: — о. Григорій Сівак-Сіваченко, Іван Дурбак, М. Гадзинський, С. Березницький, Т. Бондар і Павло Маренець.

По 1 дол.: генерал Йосиф Мандзенко, Корнило Бородайко, Т. Максимович, Г. Коваленко, С. Кравченко, Константин Мандзенко, М. Голубицький, Петро Багрій, І. Пасічник, Зенон Яворський, Михайло Гетьман, Юліян Каменецький, І. Дуб, К. Гуменний і Олена Чабанівська.

Крім того управа станиці УВК ім. Полк. Івана Богуна в Перт, Західна Австралія виконала збірку замість квітів на могилу св. п. Військового Отамана Генерала Івана Цапка на

видавничий фонд «Українського Козацтва», на яку ціль пожетували в австралійських долярах:

5 дол.: — д-р Василь Сакало, по 4 дол.: — Петро Дорош і д-р Володимир Коваль, по 2 дол.: — Яків і Елісавета Різник, Василь Тимчук, Осип Желіховський, Володимир Поповський, Григорій і Юлія Липко, Корнило і Євгенія Медвідь, інж. Омелян Колодницький, д-р Осип і Марія Менцінські та Василь Вознюк, по 1 дол.: — Володимир Будз, Осип Байгерич, Тимотей Дацько, Євген Дащекевич, Маріян Жуковський, Василь Матіаш і Михайло Марко.

Разом по цій збірковій листині зібрано 38 австралійських долярів, що в перерахованню на американські долари дало дол. ам 42.14

Отже, разом за відчитний період поступило дарів на преесовий фонд на суму дол. 161.64.

Всім ВШановним жертвовавцям і збирщикам тих датків за їхню побратимську підтримку, щедрість і труд щиро дякуємо.

Адміністрація «У.К.»

В ДЕНЬ СВІТЛОГО НАРОДЖЕННЯ СИНА БОЖОГО
вітаю Військового Отамана, Генеральну
тва та всіх Побратьїв по зброй, що з
Нехай ласкавий Господь Бог обдару
Матвій Суржко, поручник, Значковий

Украв Українського Вільного Козацтва належать по всім світі!
є Вас щастям і щіним здоровлям.
УВК, лицар ордену Залізного Хреста

Запорізькі нашадки — козаки-бандуристи Кубансько - Чорноморського Козацького Війська

«В народі-рабі перемагає ідея мучеництва над активною ідеєю лицарства. Наші історики й письменники, замість викоріновати цю ідею мучеництва, ще її скріплювали, витворивши в нас культ кривди, замість культу лицарського духа. Вони вишукували в українській історії тільки кривди та оплачували їх, замість підбадьорювати громадянство і плекати в нім почуття сили та лицарськості. Бо вони вірили в сентимент напасника, що ось він, пізнавши всі кривди, які заподіяв українському народові, засоромиться та «поправиться». Та світ над тими, що плачуть і киснуть, переходить до порядку денного».

З катехизму Державника

